

**Η**

**ΑΡΧΗ ΕΞΕΤΑΣΗΣ ΠΡΟΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ**

**6<sup>ο</sup> ΚΛΙΜΑΚΙΟ**

Συνήλθε στην έδρα της στις 19 Ιουλίου 2021 με την εξής σύνθεση: Ειρήνη Αψοκάρδου Πρόεδρος, Μαργαρίτα Κανάβα Εισηγήτρια και Γερασιμούλα-Μαρία Δρακονταειδή Μέλη.

Για να εξετάσει την από 11.06.2021 Προδικαστική Προσφυγή, με Γενικό Αριθμό Κατάθεσης (ΓΑΚ) Αρχή Εξέτασης Προδικαστικών Προσφυγών (ΑΕΠΠ) 1207/15.06.2021 της ένωσης οικονομικών φορέων αποτελούμενη από 1) τον οικονομικό φορέα με την επωνυμία «...», 2) τον οικονομικό φορέα με την επωνυμία «...», 3) τον οικονομικό φορέα με την επωνυμία «...», 4) τον οικονομικό φορέα με την επωνυμία «...» και 5) τον οικονομικό φορέα «...» (εφεξής ο «προσφεύγων»), που εδρεύει, κατά δήλωσή του, στη ..., Λεωφόρος ..., αριθμ. ..., όπως εκπροσωπείται νόμιμα.

Κατά της Περιφέρειας ...(εφεξής η «αναθέτουσα αρχή»), όπως εκπροσωπείται νόμιμα και κατά της υπ' αριθμ. 741/25.05.2021 απόφασης της Οικονομικής Επιτροπής περί έγκρισης του υπ' αριθμ. ΙΙΙ/17.05.2021 πρακτικού της Επιτροπής Διαγωνισμού αναφορικά με τον έλεγχο των δικαιολογητικών κατακύρωσης και ανακήρυξης οριστικού αναδόχου του διαγωνισμού (εφεξής η «προσβαλλόμενη») και

Κατά του παρεμβαίνοντος οικονομικού φορέα με την επωνυμία «...» (εφεξής ο «παρεμβαίνων»), που εδρεύει στη ..., οδός ..., αριθμ. ..., όπως εκπροσωπείται νόμιμα.

Με την προδικαστική προσφυγή του ο προσφεύγων αιτείται να ακυρωθεί η προσβαλλόμενη απόφαση κατά το σκέλος που κατακυρώνεται ο διαγωνισμός στον παρεμβαίνοντα καθώς και το υπ' αριθμ. ΙΙΙ/17.05.2021 Πρακτικό της Επιτροπής Διαγωνισμού κατά το σκέλος που κρίνονται αποδεκτά τα δικαιολογητικά κατακύρωσης του παρεμβαίνοντος, να απορριφθεί η προσφορά του, να καταπέσει η εγγυητική του επιστολή

## Αριθμός απόφασης: 1259/2021

συμμετοχής και να ανακηρυχθεί ο προσφεύγων προσωρινός ανάδοχος του διαγωνισμού.

Με την παρέμβασή του ο παρεμβαίνων επιδιώκει την απόρριψη της προσφυγής και τη διατήρηση της ισχύος της προσβαλλόμενης.

Η συζήτηση άρχισε, αφού άκουσε την Εισηγήτρια Μαργαρίτα Κανάβα

Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα

Σκέφτηκε κατά το Νόμο

1. Επειδή, για την άσκηση της προσφυγής έχει καταβληθεί το νόμιμο παράβολο κατά το άρθρο 363 παρ.1 και 2 του Ν. 4412/2016 και άρθρο 5 παρ.1 και 2 του Π.Δ. 39/2017, συνολικού ποσού 1.170,42 ευρώ (βλ. ηλεκτρονικό παράβολο με κωδικό ..., την από 10.06.2021 πληρωμή στην ALPHA BANK και την εκτύπωση από την σελίδα της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων του Υπουργείου Οικονομικών περί αυτόματης δέσμευσης) το οποίο και υπολογίζεται με βάση την προϋπολογιζόμενη δαπάνη της σύμβασης σχετικά με την οποία ασκείται η προδικαστική προσφυγή, ήτοι 234.083,08 ευρώ μη συμπεριλαμβανομένου ΦΠΑ.

2. Επειδή η αναθέτουσα αρχή με την υπ' αριθμ. 14/2020 Διακήρυξη προκήρυξε δημόσιο ανοικτό ηλεκτρονικό διαγωνισμό με αντικείμενο «ΜΕΛΕΤΗ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΝΕΑΣ ΓΕΦΥΡΑΣ ΣΤΟΝ ΠΟΤΑΜΟ ΜΥΡΙΧΟ ΚΑΤΑ ΜΗΚΟΣ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΚΗΣ ΟΔΟΥ ...ΝΟΜΟΥ ...», με κριτήριο κατακύρωσης της πλέον συμφέρουσας από οικονομική άποψη προσφοράς βάσει τιμής.

3. Επειδή το πλήρες κείμενο της διακήρυξης καταχωρήθηκε στο Κεντρικό Μητρώο Δημοσίων Συμβάσεων στις 25.08.2020 με ΑΔΑΜ ..., καθώς και στη διαδικτυακή πύλη του ΕΣΗΔΗΣ, όπου έλαβε αύξοντα αριθμό ...

4. Επειδή, ο επίδικος διαγωνισμός που προκήρυξε η αναθέτουσα αρχή ενόψει του αντικειμένου του, της προϋπολογισθείσας αξίας της σύμβασης και του χρόνου εκκίνησης της διαδικασίας ανάθεσης εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του Βιβλίου IV του Ν. 4412/2016.

5. Επειδή η υπό εξέταση προδικαστική προσφυγή: α) έχει ασκηθεί εμπρόθεσμα καθόσον κατατέθηκε στις 11.06.2021 στον ηλεκτρονικό τόπο του

## Αριθμός απόφασης: 1259/2021

διαγωνισμού, λαμβανομένου υπ' όψιν ότι η προσβαλλόμενη απόφαση κοινοποιήθηκε στους συμμετέχοντες μέσω της «επικοινωνίας» του ΕΣΗΔΗΣ στις 2.06.2021, β) ασκήθηκε με τη χρήση του τυποποιημένου εντύπου του Παραρτήματος Ι του ΠΔ 39/2017 και γ) κοινοποιήθηκε στην ΑΕΠΠ από τον προσφεύγοντα την 14.06.2021 με μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 1 του άρθρου 361 και τις παρ. 1 και 2 του άρθρου 362 του Ν. 4412/2016 και την παρ. 1 εδ. α) του άρθρου 4, και την παρ. 2 του άρθ. 8 του ΠΔ 39/2017.

6. Επειδή στις 14.06.2021 η αναθέτουσα αρχή προέβη σε κοινοποίηση της υπό εξέταση προσφυγής στους έτερους συμμετέχοντες στη διαγωνιστική διαδικασία, δια μέσω της «επικοινωνίας» του ηλεκτρονικού τόπου του διαγωνισμού σύμφωνα με το άρθρο 9 παρ. 1 α του ΠΔ 39/2017.

7. Επειδή με την υπ' αριθμ. 1524/2021 Πράξη του Προέδρου του 6<sup>ου</sup> Κλιμακίου, ορίσθηκε Εισηγητής και ημερομηνία συζήτησης και κλήθηκε η αναθέτουσα αρχή να υποβάλει τις απόψεις της επί της υπό εξέταση προσφυγής

8. Επειδή ο παρεμβαίνων κατέθεσε στις 23.06.2021 ήτοι εμπροθέσμως, στο διαδικτυακό τόπο του διαγωνισμού, τη με αριθμ. ΓΑΚ ΠΑΡ 4036/2021 παρέμβασή του για την οποία θεμελιώνει άμεσο, προσωπικό και ενεστώς έννομο συμφέρον καθώς η προσφορά του έχει κριθεί αποδεκτή και έχει ανακηρυχθεί οριστικός ανάδοχος και ως εκ τούτου, επιδιώκει τη διατήρηση της προσβαλλόμενης.

9. Επειδή την 24.06.2021 η αναθέτουσα αρχή απέστειλε στην ΑΕΠΠ μέσω της επικοινωνίας του διαδικτυακού τόπου του διαγωνισμού τις απόψεις της επί της προσφυγής, οι οποίες κοινοποιήθηκαν στον προσφεύγοντα αυθημερόν.

10. Επειδή ο προσφεύγων στις 9.07.2021 υπέβαλε μέσω της επικοινωνίας του διαδικτυακού τόπου του διαγωνισμού υπόμνημα επί των απόψεων της αναθέτουσας αρχής. Το ως άνω υπόμνημα κατατέθηκε εκπροθέσμως σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 365 του ν. 4412/2016, όπως αυτό τροποποιήθηκε με το ν. 4782/2021, δοθέντος ότι οι απόψεις της αναθέτουσας αρχής κοινοποιήθηκαν στον προσφεύγοντα την 24.06.2021 και,

## **Αριθμός απόφασης: 1259/2021**

ως εκ τούτου, δεν λαμβάνεται υπόψη από το αποφασίζον Κλιμάκιο. Οι δε ισχυρισμοί του προσφεύγοντος περί εφαρμογής της προισχύουσας διατάξης του τελευταίου εδάφιο της παρ. 1 του άρθρου 365 του ν. 4412/2016, όπως αυτό προστέθηκε με το ν. 4605/2019 (ΦΕΚ 52/Α/1-4-2019), τυγχάνουν απορριπτέοι ως αβάσιμοι.

11. Επειδή, σε συνέχεια των ανωτέρω, η ως άνω προσφυγή νομίμως εισάγεται ενώπιον του 6<sup>ου</sup> Κλιμακίου της ΑΕΠΠ σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 346 και 360 του ν. 4412/2016 και του άρθρου 3 του Π.Δ/τος 39/2017.

12. Επειδή στον εν θέματι διαγωνισμό συμμετείχαν πέντε οικονομικοί φορείς, μεταξύ των οποίων ο προσφεύγων και ο παρεμβαίνων, οι οποίοι υπέβαλαν τις με αριθμ. συστήματος 165011 και 167339 προσφορές τους αντίστοιχα. Με την υπ' αριθμ. 1481/2020 απόφαση της αναθέτουσας αρχής ανακηρύχθηκε προσωρινός μειοδότης η ένωση οικονομικών φορέων «1. ..., 2. ..., 3. ...», ενώ ο παρεμβαίνων κατατάχτηκε δεύτερος σε σειρά μειοδοσίας και ο προσφεύγων τρίτος. Η εν λόγω απόφαση κατά το σκέλος που ανακηρύχθηκε προσωρινός ανάδοχος ο ως άνω οικονομικός φορέας ακυρώθηκε με την υπ' αριθμ. 33/2021 απόφαση της ΑΕΠΠ, κατόπιν άσκησης προδικαστικής προσφυγής από τον παρεμβαίνοντα. Σε συμμόρφωση δε με την υπ' αριθμ. 33/2021 απόφαση της ΑΕΠΠ, εκδόθηκε η υπ' αριθμ. 368/2021 απόφαση της αναθέτουσας αρχής και ανακηρύχθηκε προσωρινός ανάδοχος ο παρεμβαίνων. Κατόπιν της από 14.04.2021 κλήσης του προς υποβολή των δικαιολογητικών κατακύρωσης, την 21.04.2021 ο παρεμβαίνων υπέβαλε τα σχετικά έγγραφα. Σύμφωνα με το υπ' αριθμ. III/17.05.2021 Πρακτικό, η Επιτροπή Διαγωνισμού διαπίστωσε ότι όλα τα απαιτούμενα δικαιολογητικά που υποβλήθηκαν βρίσκονται σε συμφωνία με τα δηλωθέντα στο Τ.Ε.Υ.Δ. καθώς και ότι όλα τα απαιτούμενα δικαιολογητικά ήταν σε ισχύ κατά την ημερομηνία υποβολής της προσφοράς του και εισηγήθηκε την κατακύρωση της σύμβασης σε αυτόν. Με την προσβαλλόμενη απόφαση εγκρίθηκε το ως άνω Πρακτικό.

13. Επειδή ο προσφεύγων, ως προσφέρων του εν θέματι διαγωνισμού του οποίου η προσφορά κρίθηκε αποδεκτή θεμελιώνει έννομο συμφέρον για την άσκηση προδικαστικής προσφυγής κατά της προσβαλλόμενης ως

## Αριθμός απόφασης: 1259/2021

βλαπτόμενος, ως προς το μέρος που αφορά στην κατακύρωση του διαγωνισμού στον παρεμβαίνοντα, ερειδόμενο στη ζημία του από τυχόν παράνομη συμμετοχή τρίτου στον διαγωνισμό και στο επιδιωκόμενο όφελος από την απόρριψη της προσφοράς του (βλ. ΕΑ ΣτΕ 1216/2006, πρβλ ΕΑ ΣτΕ 512/2002, 517/2001), επιδιώκοντας ευλόγως να του ανατεθεί η συγκεκριμένη σύμβαση.

Περαιτέρω, όπως έχει παγίως κριθεί από τη νομολογία, τα πρακτικά της Επιτροπής Διαγωνισμού, έχουν χαρακτήρα γνωμοδότησης ή εισήγησης που απευθύνεται προς το αποφασίζον όργανο της αναθέτουσας αρχής, και για το λόγο αυτό, ως μη εκτελεστές πράξεις, δεν υπόκεινται αυτοτελώς σε προδικαστική προσφυγή (421/2014 ΣτΕ (Ασφ), ΣτΕ 323/2012, ΕΑ ΣτΕ 721/2011, 631/2009, 818/2008, 107/2007, ΔΕφΑθ 93/2013). Ως εκ τούτου, απαραδέκτως αιτείται ο προσφεύγων την ακύρωση του υπ' αριθμ. ΙΙΙ/17.05.2021 Πρακτικού δεδομένου ότι συνιστά μη εκτελεστή πράξη και συνεπώς, απαραδέκτως προσβάλλεται αυτοτελώς.

Ομοίως, απαραδέκτως ο προσφεύγων αιτείται να καταπέσει η εγγυητική επιστολή του παρεμβαίνοντος και να ανακηρυχθεί προσωρινός ανάδοχος του διαγωνισμού σε αυτόν, καθώς η ΑΕΠΠ επί αποδοχής προσφυγής κατά πράξης ακυρώνει ολικώς ή μερικώς την προσβαλλόμενη πράξη, ενώ επί αποδοχής προσφυγής κατά παράλειψης, ακυρώνει την παράλειψη και η υπόθεση αναπέμπεται στην αναθέτουσα αρχή για να προβεί αυτή στην οφειλόμενη ενέργεια, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 367 παρ. 2 του Ν. 4412/2016 και δεν έχει εξουσία να τροποποιήσει την προσβαλλόμενη πράξη, καθ' υποκατάσταση της αναθέτουσας αρχής (ΕΑ ΣτΕ 54/2018).

14. Επειδή ο προσφεύγων, επικαλούμενος τους όρους 18 και 22 της διακήρυξης και τα άρθρα 72, 80 και 103 του ν. 4412/2016, ισχυρίζεται τα ακόλουθα : *«[...] Α. Παράλειψη υποβολής των απαραίτητων σύμφωνα με την Διακήρυξη και τον νόμο αποδεικτικών ασφαλιστικής ενημερότητας της ... – Παραβίαση των άρ. 103 παρ. 1 και 80 του ν. 4412/2016 και του άρ. 22.1.2. της Διακήρυξης.*

## Αριθμός απόφασης: 1259/2021

[...] ο προσωρινός ανάδοχος αποδεικνύει την μη ύπαρξη στο πρόσωπό του οφειλών από εισφορές κοινωνικής ασφάλισης –κριτήριο που συνιστά λόγο αποκλεισμού του από την διαδικασία ανάθεσης σύμβασης κατ' άρθρο 73 παρ. 2 του ν. 4412/2016- με την προσκόμιση σχετικού πιστοποιητικού της αρμόδιας δημόσιας αρχής, σύμφωνα με τους ειδικότερους όρους και τις προϋποθέσεις που θέτει σχετικά η Διακήρυξη του διαγωνισμού.

[...]η ενημερότητα των νομικών προσώπων οικονομικών φορέων (όπως εν προκειμένω η προσωρινή ανάδοχος) ως προς την εξόφληση των εργοδοτικών τους εισφορών, αποδεικνύεται από ξεχωριστά πιστοποιητικά που εκδίδονται από τις αυτοτελείς υπηρεσίες ΤΣΜΕΔΕ/ΕΤΑΑ (για το προσωπικό των οικονομικών φορέων που εντάσσεται στο ΤΕΕ) και ΙΚΑ (για το λοιπό προσωπικό που δεν εντάσσεται στο ΤΕΕ). Και ναι μεν οι ανωτέρω (πρώην) οργανισμοί κοινωνικής ασφάλισης εντάχθηκαν από 1-1-2017 στον ΕΦΚΑ βάσει των άρ. 51 και 53 του ν. 4387/2016, ωστόσο, οι αντίστοιχες υπηρεσίες του πρώην ΤΣΜΕΔΕ και του ΙΚΑ διατήρησαν την αρμοδιότητά τους να εκδίδουν οι ίδιες, αυτοτελή και ξεχωριστά πιστοποιητικά ασφαλιστικής ενημερότητας και μετά την ένταξή τους στον ΕΦΚΑ, τα οποία περιέχουν τις εργοδοτικές υποχρεώσεις των μελών τους για το χρονικό διάστημα πριν την 1-1-2017. Τούτο συμβαίνει διότι δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί η ηλεκτρονική διασύνδεση των πληροφοριακών συστημάτων των εντασσόμενων από 1-1-2017 φορέων, όπως επισημαίνεται σαφώς στην υπ' αριθμ. πρωτ. ΔΕΙΣΦΜΜ/1228/1490270/15-11-2017 εγκύκλιο του Διευθυντή του ΕΦΚΑ, με αποτέλεσμα τα πιστοποιητικά που εκδίδονται από το νέο φορέα (ΕΦΚΑ) να αποτυπώνουν μόνο την ύπαρξη οφειλών για το χρονικό διάστημα από 1-1-2017 και έπειτα. Για τον λόγο δε αυτό, με την προαναφερθείσα εγκύκλιο αποφασίστηκε να τεθεί στα πιστοποιητικά που εκδίδονται από τον ΕΦΚΑ σαφής ενημέρωση προς τους εργοδότες αναφορικά με την υποχρέωσή τους να λαμβάνουν ξεχωριστά πιστοποιητικά ασφαλιστικής ενημερότητας και από τους πρώην αυτοτελείς φορείς (ΤΣΜΕΔΕ, ΙΚΑ), εφόσον βαρύνονταν με την καταβολή εργοδοτικών εισφορών και πριν την 1-1-2017.

Η δε Διακήρυξη του διαγωνισμού αποτυπώνει αυτήν ακριβώς την ιδιαιτερότητα, θέτοντας σαφή υποχρέωση στα νομικά πρόσωπα που

## Αριθμός απόφασης: 1259/2021

κηρύσσονται προσωρινοί ανάδοχοι, να προσκομίζουν πιστοποιητικά ενημερότητας και από τους πρώην αυτοτελείς ασφαλιστικούς φορείς (ΤΣΜΕΔΕ, ΙΚΑ) προκειμένου να αποδεικνύουν πλήρως και νομίμως την μη συνδρομή του κρίσιμου κριτηρίου αποκλεισμού [πρβλ. ΣτΕ 1/2020, σκ. 9]. Η επίμαχη δε διάταξη δεν μπορεί να τύχει διαφορετικής ερμηνείας, καθώς κατά τον χρόνο δημοσίευσης της Διακήρυξης (25-8-2020) οι πρώην αυτοτελείς φορείς ΚΑ (ΕΤΑΑ/ΤΣΜΕΔΕ, ΙΚΑ) είχαν ήδη ενταχθεί στον ΕΦΚΑ (από 1-1-2017). Είναι λοιπόν σαφές ότι εφόσον ο κανονιστικός νομοθέτης επιθυμούσε την προσκόμιση πιστοποιητικού ασφαλιστικής ενημερότητας μόνο από τον ενιαίο ΕΦΚΑ θα το όριζε τούτο με σαφήνεια, χωρίς να κάνει αναφορά στους ήδη απορροφηθέντες φορείς ΚΑ. Ως εκ τούτου, σε περίπτωση μη προσκόμισης των εν λόγω πιστοποιητικών των πρώην φορέων ΙΚΑ και νυν υπηρεσιών του ΕΦΚΑ (ΤΣΜΕΔΕ και ΙΚΑ) δεν μπορεί να αποδειχθεί πλήρως και νομίμως η μη συνδρομή του εν λόγω κριτηρίου αποκλεισμού, καθώς δεν μπορούν να αποτυπωθούν πουθενά ενδεχόμενες οφειλές από εργοδοτικές εισφορές για το χρονικό διάστημα που προηγείται της 1ης-1-2017.

4. Εν προκειμένω, όπως προκύπτει από τα πιστοποιητικά που αναρτήθηκαν στο σύστημα ΕΣΗΔΗΣ από την προσωρινή ανάδοχο ..., αναφορικά με την απόδειξη του κριτηρίου της μη ύπαρξης οφειλών κοινωνικής ασφάλισης, προσκομίστηκαν: α) Το υπ' αριθμ. πρωτ. 1197029/14-12-2020 (αρ. συστήμ. 000/Π/515146/2020) αποδεικτικό ασφαλιστικής ενημερότητας του e-ΕΦΚΑ, το οποίο ίσχυε κατά τον χρόνο υποβολής προσφορών και β) το υπ' αριθμ. πρωτ. 273771/14-5-2020 (αρ. συστήμ. 000/Π/161586/2020) αποδεικτικό ασφαλιστικής ενημερότητας του e-ΕΦΚΑ, το οποίο ίσχυε κατά τον χρόνο υποβολής των δικαιολογητικών προσωρινού αναδόχου κατ' άρ. 103 του ν. 4412/2016. Στο δε τελευταίο από 14-5-2020 αποδεικτικό υπήρχε η εξής αναφορά: «Εφόσον υπήρχε έως 31-12-2016 υποχρέωση καταβολής ασφαλιστικών εισφορών ως εργοδότης και σε άλλο εντασσόμενο στον ΕΦΚΑ φορέα, τ. ΟΓΑ, τ. ΕΤΑΑ (ΤΣΑΥ, ΤΣΜΕΔΕ, ΤΑΝ), τ. ΕΤΑΑ-ΜΜΕ, θα δηλώνεται και θα προσκομίζεται αντίστοιχη βεβαίωση στην υπηρεσία που κατατίθεται η παρούσα».

## Αριθμός απόφασης: 1259/2021

5. Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι η ... παρέλειψε να προσκομίσει ειδικά πιστοποιητικά ασφαλιστικής ενημερότητας τόσο από το ΤΣΜΕΔΕ/ΕΤΑΑ (αναφορικά με το απασχολούμενο προσωπικό που εντάσσεται στο ΤΕΕ) όσο και από το ΙΚΑ (αναφορικά με το απασχολούμενο προσωπικό που δεν εντάσσεται στο ΤΕΕ), όπως σαφώς επιτάσσει το κανονιστικό πλαίσιο του διαγωνισμού, σύμφωνα με τα εκτιθέμενα ανωτέρω [πρβλ. ΣΤΕ 1/2020, σκ. 9]. Η εν λόγω υποχρέωση της ορισθείσας ως προσωρινής αναδόχου προέκυπτε σαφώς –εκτός από την Διακήρυξη του διαγωνισμού- και από το ίδιο το από 14-5-2020 πιστοποιητικό που προσκόμισε κατ' άρ. 103 του ν. 4412/2016. Μάλιστα, το γεγονός ότι απασχολούσε προσωπικό ως εργοδότης και κατά το χρονικό έως την 31-12-2016 αποδεικνύεται πέραν πάσης αμφιβολίας από την έκθεση πεπραγμένων του ΔΣ της εταιρείας προς τους μετόχους για την χρήση του 2016, η οποία έχει δημοσιευτεί νομίμως στο ΓΕΜΗ (βλ. την υπ' αριθμ. πρωτ. 1333/8-9-2017 ανακοίνωση). Από την εν λόγω έκθεση, προκύπτει ότι η προσωρινή ανάδοχος κατέβαλε για την εν λόγω χρήση το ποσό των 73.752,93 ευρώ για «Παροχές σε εργαζομένους» (βλ. σελ. 6 της έκθεσης).

Ως εκ τούτου, παραβιάστηκε εν προκειμένω το άρ. 103 παρ. 1 του ν. 4412/2016 και το άρ. 22.1.2. της Διακήρυξης, καθώς δεν αποδείχθηκε νομίμως η μη συνδρομή του κριτηρίου αποκλεισμού του άρ. 73 παρ. 2 του ν. 4412/2016. Για το λόγο αυτό, η προσφορά της ... πρέπει να απορριφθεί, να καταπέσει η εγγύησή της υπέρ της αναθέτουσας αρχής και να αναδειχθεί η Ένωσή μας προσωρινός ανάδοχος, δεδομένου ότι αποτελούμε τον οικονομικό φορέα που υπέβαλε την αμέσως επόμενη πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρ. 103 παρ. 4 και 5 του ν. 4412/2016.

**B. Μη νόμιμη ψηφιακή υπογραφή των εγγράφων κατακύρωσης της σύμβασης από τον νόμιμο εκπρόσωπο της ....**

[...] τα έγγραφα που συντάσσονται/παράγονται από τους οικονομικούς φορείς στο πλαίσιο ηλεκτρονικού διαγωνισμού, πρέπει να φέρουν «εγκεκριμένη» ηλεκτρονική υπογραφή, ήτοι ηλεκτρονική υπογραφή που να φέρει όλα τα τεχνικά εχέγγυα εγκυρότητας που προκύπτουν ήδη από το σώμα της υπογραφής αυτής στο ηλεκτρονικό έγγραφο. Η εγκυρότητα δε των εν λόγω



## Αριθμός απόφασης: 1259/2021

υπογραφών μπορεί να ελεγχθεί ευχερώς με την απλή επιλογή (κλικ) της εν λόγω υπογραφής στο ηλεκτρονικό έγγραφο, προκειμένου να εμφανιστούν τα σχετικά πιστοποιητικά εγκυρότητας που συνδέονται με το πρόσωπο του υπογράφοντος.

3. Εν προκειμένω, μεταξύ των δικαιολογητικών κατακύρωσης που η εταιρεία ... υπέβαλε στο σύστημα ΕΣΗΔΗΣ μετά την ανάδειξή της ως προσωρινής αναδόχου, περιλαμβάνονται πολλά δικαιολογητικά έγγραφα που συντάχθηκαν από τον οικονομικό φορέα και φέρουν μη έγκυρη και μη νόμιμη ηλεκτρονική υπογραφή. Συγκεκριμένα πρόκειται για τα εξής έγγραφα, τα οποία προσκομίζονται ενώπιον της Αρχής Σας:

α. Ο από 19-4-2021 συνοπτικός πίνακας μετόχων της ....

β. Ο από 19-4-2021 κατάλογος κυριότερων μελετών παρόμοιας φύσης.

γ. Η από 19-4-2021 υπεύθυνη δήλωση του κ. ...περί συνεργασίας της ... με εδαφοτεχνικό εργαστήριο.

δ. Η από 19-4-2021 υπεύθυνη δήλωση του κ. ...περί μη ύπαρξης πράξεων επιβολής προστίμου.

ε. Η από 19-4-2021 υπεύθυνη δήλωση του κ. ...περί μη ύπαρξης διοικητικής ή δικαστικής απόφασης για αθέτηση υποχρεώσεων καταβολής φόρων ή εισφορών.

στ. Η από 19-4-2021 υπεύθυνη δήλωση του κ. ...περί μη συνδρομής στο πρόσωπό του λόγων αποκλεισμού.

ζ. Η από 19-4-2021 υπεύθυνη δήλωση του κ. ...περί εγγραφής της εταιρείας στο ΤΕΕ.

η. Η από 19-4-2021 υπεύθυνη δήλωση του κ. ...περί μη συνδρομής για την εταιρεία και τα στελέχη της λόγων αποκλεισμού.

θ. Η από 19-4-2021 υπεύθυνη δήλωση του κ. ...περί μη έκδοσης απόφασης αποκλεισμού.

ι. Η από 19-4-2021 υπεύθυνη δήλωση του κ. ...περί έντεχνης, επιτυχούς και αποτελεσματικής εκπόνησης παρόμοιων μελετών με την ένδικη.

ια. Η από 19-4-2021 υπεύθυνη δήλωση του κ. ...περί ισχύος μέχρι την 1-9-2021 όλων των μελετητικών πτυχίων.

## Αριθμός απόφασης: 1259/2021

ιβ. Η από 19-4-2021 υπεύθυνη δήλωση του κ. ...περί ακρίβειας και ισχύος των υποβληθέντων στοιχείων.

Τα ανωτέρω έγγραφα φέρουν την ηλεκτρονική υπογραφή του κ. ..., νόμιμου εκπρόσωπου της εταιρείας .... Ωστόσο, σε σχετικό έλεγχο της ηλεκτρονικής υπογραφής που γίνεται με απλή επιλογή της (κλικ), εμφανίζεται το μήνυμα ότι η εγκυρότητα της υπογραφής είναι άγνωστη (στα αγγλικά «signature validity UNKNOWN»). Από το μήνυμα αυτό καθίσταται σαφές ότι δεν μπορεί να πιστοποιηθεί η εγκυρότητα της ηλεκτρονικής υπογραφής του κ. ..., η οποία (υπογραφή) φαίνεται να μην είναι πλέον σε ισχύ. Καθίσταται λοιπόν σαφές ότι τα ανωτέρω έγγραφα δεν φέρουν νόμιμη και έγκυρη ηλεκτρονική υπογραφή, με συνέπεια να μην πληρούν τις προϋποθέσεις του άρ. 8 παρ. 3 της υπ' αριθμ. 56902/215/19-05-2017 ΥΑ. Τα εν λόγω έγγραφα δεν έχουν οποιαδήποτε αποδεικτική ισχύ και ως εκ τούτου παρανόμως λήφθηκαν υπ' όψιν από τα όργανα της Αναθέτουσας Αρχής για την θεμελίωση των προσόντων που αναγράφονται σε αυτά.

Για τον λόγο αυτό οι προσβαλλόμενες πράξεις κατακύρωσης της σύμβασης στην ... τυγχάνουν ακυρωτέες

15. Επειδή η αναθέτουσα αρχή στις απόψεις της προβάλλει τα κάτωθι: «Η Επιτροπή Διαγωνισμού κατά την σύνταξη του Πρακτικού ΙΙΙ, ολοκλήρωσε τον έλεγχο των δικαιολογητικών και διαπίστωσε την ορθότητα – πληρότητα αυτών και τη συμφωνία τους με τα δηλωθέντα στο ΤΕΥΔ. Συγκεκριμένα όσον αφορά την απόδειξη ασφαλιστικής ενημερότητας προσκομίστηκαν οι βεβαιώσεις που καλύπτουν το χρόνο υποβολής της προσφοράς και τον χρόνο υποβολής των δικαιολογητικών. Επιπλέον προσκομίστηκε υπεύθυνη δήλωση με ημερομηνία 19-04-2021 με την οποία δηλώνεται ότι «δεν έχει εκδοθεί διοικητική ή δικαστική απόφαση με τελεσίδικη και δεσμευτική ισχύ για την αθέτηση των υποχρεώσεων της εταιρείας όσον αφορά στην καταβολή φόρων ή εισφορών κοινωνικής ασφάλισης». Η επιτροπή διαγωνισμού προέβη και στον έλεγχο των ψηφιακών υπογραφών του οικονομικού φορέα».

16. Επειδή ο παρεμβαίνων ισχυρίζεται τα ακόλουθα : « Επί του πρώτου λόγου της προσφυγής[...] όπως προκύπτει από την προσκομιζόμενη, μετ' επικλήσεως, υπ' αριθμ. πρωτ. 6236/20-7-2020 Βεβαίωση του Τμήματος

## Αριθμός απόφασης: 1259/2021

Διαχείρισης Εισφορών της Διεύθυνσης Εισφορών των Τομέων Μηχανικών & ΕΔΕ του ΕΤΑΑ (Συνημμένο 1) η εταιρεία μας δεν απασχολούσε μισθωτούς μηχανικούς, έως την 31-12-2016, ώστε δεν ήταν υπόχρεη καταβολής ασφαλιστικών εισφορών στο ΕΤΑΑ, μέχρι εκείνο το χρονικό σημείο και συνακόλουθα δεν (θα μπορούσε να) όφειλε στον ως άνω Φορέα. Ως εκ τούτου, σε κάθε περίπτωση και ανεξαρτήτως των κατωτέρω εκτιθέμενων επί της ουσιαστικής αβασιμότητας των ισχυρισμών της προσφεύγουσας, αλυσιτελής τυγχάνει η αιτίαση ότι η εταιρεία μας «...παρέλειψε να προσκομίσει ειδικά πιστοποιητικά ασφαλιστικής ενημερότητας ... από το ΤΣΜΕΔΕ/ΕΤΑΑ αναφορικά με το απασχολούμενο προσωπικό που εντάσσεται στο ΤΕΕ...» και δη ειδικώς για το χρονικό διάστημα μέχρι 31/12/2016, αφού, μέχρι τότε αποδεικνύουμε ότι ΔΕΝ απασχολούσαμε προσωπικό υπαγόμενο στο ΤΕΕ (ούτε φυσικά προκύπτει το αντίθετο από μόνη την αναφορά «ΠΑΡΟΧΕΣ ΣΕ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΥΣ 73.752,93», την οποία «ανέσυρε» αποσπασματικά η προσφεύγουσα από την έκθεση πεπραγμένων του Δ.Σ. της εταιρείας μας προς τους μετόχους -οράτε σελ. 9- για τη χρήση 2016, εκ της οποίας ουδόλως δύναται να συναχθεί επαγωγικώς ότι ως «εργαζόμενοι», νοούνται μηχανικοί). Σημειώνεται, εξάλλου, ότι η ως άνω υπ' αριθμ. πρωτ. 6236/20-7-2020 Βεβαίωση του Τμήματος Διαχείρισης Εισφορών της Διεύθυνσης Εισφορών των Τομέων Μηχανικών & ΕΔΕ του ΕΤΑΑ, προσκομίζεται, δια της παρούσας, προς ανταπόδειξη του (ανακριβούς) ισχυρισμού της προσφεύγουσας ότι δήθεν, μέχρι 31-12-2016, απασχολούσαμε υπαλλήλους, με σχέση εξαρτημένης εργασίας, που υπάγονταν στο ΤΕΕ. Όπως, δε, κρίθηκε ad hoc με τη σκ. 9 της ΣτΕ 1/2020 (την οποία η ίδια η προσφεύγουσα επικαλείται), παραδεκτώς προσκομίζεται και είναι ληπτέο υπόψη το ως άνω έγγραφο, καθώς, αφενός μεν έφερε ημερομηνία προγενέστερη της διεξαγωγής του Διαγωνισμού και αφετέρου η Αναθέτουσα Αρχή δεν μας κάλεσε σε συμπλήρωση ή διευκρίνιση των υποβληθέντων δικαιολογητικών κατακύρωσης, εντός τακτής προθεσμίας, όπως ρητώς προβλέπει το (παρ' ουδενός Διαγωνιζόμενου προσβληθέν) άρθρο 5 περ. γ' της διακήρυξης ότι όφειλε να πράξει («...παρέχεται προθεσμία στον προσωρινό ανάδοχο να τα υποβάλει ή να τα συμπληρώσει εντός πέντε (5) ημερών...»). Κατ' ακολουθία,

## Αριθμός απόφασης: 1259/2021

λοιπόν, του ανωτέρω αποδεδειγμένου πραγματικού γεγονότος της μη απασχόλησης Μηχανικών στην εταιρεία μας, σε χρόνο προ της 31-12-2016 και με βάση τους ισχυρισμούς της ίδιας της προσφεύγουσας (περί του ότι η υποχρέωση υποβολής αυτοτελούς αποδεικτικού ασφαλιστικής ενημερότητας από κάθε εντασσόμενο στον ΕΦΚΑ Φορέα, αφορά μόνο το χρονικό διάστημα προ της 31-12-2016), παρέπεται (και άλλωστε δεν αμφισβητείται ούτε από την προσφεύγουσα) ότι αμφότερες οι υποβληθείσες από την εταιρεία μας Βεβαιώσεις Ασφαλιστικής Ενημερότητας (οράτε παρακάτω) αποδεικνύουν πλήρως τη μη οφειλή ασφαλιστικών εισφορών για το υπ' αυτής απασχολούμενο προσωπικό (και δη τόσο του υπαγόμενου στο ΙΚΑ όσο και του υπαγόμενου στο ΤΣΜΕΔΕ), τουλάχιστον για το χρονικό διάστημα από 1-1-2017 κι εφεξής.

[...] σύμφωνα με το – μεταγενέστερο της ΔΕΙΣΦΜΜ/1228/1490270/15-11-2017 Εγκυκλίου του Διευθυντή ΕΦΚΑ - υπ' αριθμ. 306179/19.11.2020 έγγραφο του «e-ΕΦΚΑ» (Συνημμένο 2), με θέμα: «Διαδικτυακή Υπηρεσία Έκδοσης ενιαίου Αποδεικτικού Ασφαλιστικής Ενημερότητας του Ηλεκτρονικού Εθνικού Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (eΕΦΚΑ) για πιστοποιημένους Φορείς, Υπηρεσίες, Πρόσωπα (ΚΕΠ, Δημόσιες Υπηρεσίες, Υπηρεσίες Φορέων Γενικής Κυβέρνησης, Τραπεζικά Ιδρύματα, Συμβολαιογράφους) και εργοδότες κοινών επιχειρήσεων», του οποίου αποκλείεται να μην τελεί σε γνώση η προσφεύγουσα, ως Ένωση Φορέων που κατ' επάγγελμα δραστηριοποιούνται σε δημόσιους Διαγωνισμούς, αναμορφώθηκαν και βελτιστοποιήθηκαν οι ηλεκτρονικές εφαρμογές του ενιαίου Φορέα ΕΦΚΑ, εξ ου και προβλέφθηκε ότι, πλέον, εκδίδεται ηλεκτρονικό ενιαίο Αποδεικτικό Ασφαλιστικής Ενημερότητας του e-ΕΦΚΑ, μετά από έλεγχο εργοδοτικών και ατομικών ασφαλιστικών εισφορών κάθε ασφαλιστέας δραστηριότητας [...]

το προσκομισθέν από την εταιρεία μας υπ' αριθμ. πρωτ. 1197029/14-12-2020 «αποδεικτικό ασφαλιστικής ενημερότητας (N. 4611/2019)», εκδόσεως του «e-ΕΦΚΑ» (Συνημμένο 3), το οποίο, ως ισχύον μέχρι 11-6-2021, καλύπτει το χρόνο υποβολής των δικαιολογητικών προσωρινού Αναδόχου (σ.σ. εκ προφανούς παραδρομής αναφέρει η προσφεύγουσα ότι καλύπτει το χρόνο υποβολής της Προσφοράς μας) και με το οποίο βεβαιώνεται ότι η εταιρεία μας

## Αριθμός απόφασης: 1259/2021

«Δεν οφείλει ληξιπρόθεσμες ασφαλιστικές εισφορές για το προσωπικό του/της», εκδόθηκε κατ' εφαρμογή των ως άνω νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων, ως το μοναδικό – ως εκ της ημερομηνίας εκδόσεώς του - δυνάμενο τεχνικώς και θεσμικώς να εκδοθεί ενιαίο αποδεικτικό, το οποίο πιστοποιεί την καθολική ανυπαρξία ασφαλιστικών εισφορών της εταιρείας, για κάθε πρώην ασφαλιστικό Φορέα (και δη ΙΚΑ και ΕΤΑΑ) και για όλο το χρόνο δραστηριότητάς της, συμπεριλαμβανομένου και του προ της 1-1-2017 χρονικού διαστήματος. Το γεγονός, άλλωστε ότι το ως άνω πιστοποιητικό εκδόθηκε υπό το νέο νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο ενοποιημένων πληροφοριών όλων των εντασσόμενων στον ΕΦΚΑ ασφαλιστικών φορέων (και ουχί υπό το καθεστώς που ίσχυε όταν εκδόθηκε η επικαλούμενη από την προσφεύγουσα ΔΕΙΣΦΜΜ/1228/1490270/15-11-2017 Εγκύκλιος του Διευθυντή του ΕΦΚΑ) προκύπτει ευθέως από το περιεχόμενό του, όπου αναφέρεται ότι «Το παρόν Αποδεικτικό Ασφαλιστικής Ενημερότητας χορηγείται σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 4611/2019, της υπ' αριθμ. 15435/913/16.4.2020 Υπουργικής Απόφασης του Υπουργού Εργασίας & Κοινωνικών Υποθέσεων και της υπ' αριθμ. οικ.17535/Δ1.6002/6.5.2020 κοινής Υπουργικής Απόφασης των Υπουργών Εργασίας & Κοινωνικών Υποθέσεων και Επικρατείας, μετά από αίτησή του/της ανωτέρω.». Ελάχιστα, εξάλλου, χρειάζεται να επισημανθεί ότι η Διακήρυξη του Διαγωνισμού δεν υπεισέρχεται (ούτε θα μπορούσε να υπεισέλθει), δια των κανονιστικών της όρων, στο τεχνικής – διοικητικής φύσης θέμα του προσδιορισμού της εκάστοτε Υπηρεσίας που τυγχάνει αρμόδια για την έκδοση πιστοποιητικών ασφαλιστικής ενημερότητας εξ ου και δεν καθιδρύει (ούτε θα μπορούσε να καθιδρύει) ειδική διαγωνιστική υποχρέωση περί προσκομιδής χωριστών πιστοποιητικών και από τους πρώην εντασσόμενους στον ΕΦΚΑ ασφαλιστικούς φορείς, πράγμα, άλλωστε, το οποίο, μετά την προπεριγραφείσα ενοποίηση των πληροφοριακών συστημάτων όλων των φορέων και την έκδοση ΜΟΝΟ ενός ενιαίου πιστοποιητικού από τον e-ΕΦΚΑ, θα σήμαινε, ουσιαστικά, την υποχρέωση των Διαγωνιζομένων στα αδύνατα!

[...] Η δε αναφορά της διακήρυξης ότι «Οι εγκατεστημένες στην Ελλάδα εταιρείες / Γραφεία Μελετών υποβάλλουν αποδεικτικό ασφαλιστικής

## Αριθμός απόφασης: 1259/2021

ενημερότητας (κύριας και επικουρικής ασφάλισης) για το προσωπικό τους με σχέση εξαρτημένης εργασίας (ΤΜΕΔΕ για τους ασφαλισμένους – μέλη του ΤΕΕ, ΙΚΑ για το λοιπό προσωπικό)», την οποία αποσπασματικά «ερμηνεύει» η προσφεύγουσα, προδήλως έχει την έννοια ότι το προσκομιζόμενο αποδεικτικό ασφαλιστικής ενημερότητας θα πρέπει να καταλαμβάνει όλο το φάσμα των εργαζομένων στις εταιρείες/Γραφεία Μελετών, ήτοι τόσο τους Μηχανικούς, που υπάγονται στο ΤΣΜΕΔΕ, όσο και το λοιπό προσωπικό, που υπάγεται στο ΙΚΑ και όχι την (άλλωστε μη ρητώς και αδιαστίκως προβλεπόμενη) υποχρέωση προσκομιδής χωριστών αποδεικτικών ασφαλιστικής ενημερότητας, τόσο από το ΙΚΑ όσο και από το ΤΣΜΕΔΕ και δη ειδικώς για το χρονικό διάστημα μέχρι 31-12-2016, θέμα, για το οποίο προφανώς ακολουθείται η εκάστοτε ισχύουσα διαδικασία.

Συναφής είναι και η σκέψη της ΣΤΕ 1/2020 (σκ. 9) ότι «...το περιεχόμενο των δικαιολογητικών κατακύρωσης, τα οποία οφείλει να υποβάλει ο προσωρινός ανάδοχος, καθορίζεται βάσει των σχετικών όρων της διακηρύξεως, εφ' όσον δε στους όρους αυτούς δεν προβλέπεται ειδικώς υποχρέωση του προσωρινού αναδόχου να προσδιορίσει και τους πρώην αυτοτελείς και ήδη ενταχθέντες στον Ε.Φ.Κ.Α. φορείς κοινωνικής ασφάλισης, στους οποίους ήταν ασφαλισμένο το προσωπικό του, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι θεμελιώνεται τέτοια υποχρέωση του προσωρινού αναδόχου, επί ποινή απορρίψεως του φακέλου των δικαιολογητικών κατακύρωσής του, από τα διαλαμβανόμενα στην προμνησθείσα εγκύκλιο του Διοικητή του Ε.Φ.Κ.Α., την οποία επικαλείται η αιτούσα...».

Και η έτερη, όμως, προσκομισθείσα από την εταιρεία μας υπ' αριθμ. πρωτ. 273771/14-5-2020 «Βεβαίωση Ασφαλιστικής Ενημερότητας», ηλεκτρονικής εκδόσεως από την αρμόδια Υπηρεσία του ΕΦΚΑ (Γενική Διεύθυνση Πληροφορικής και Επικοινωνιών – Διεύθυνση Εφαρμογών Πληροφορικής και Επικοινωνιών), με αριθμό ηλεκτρονικού συστήματος 000/II/161586/2020 (Συνημμένο 4), η οποία ίσχυε μέχρι 13/11/2020 και καλύπτει το χρόνο υποβολής της Προσφοράς μας (σ.σ. εκ προφανούς παραδρομής η προσφεύγουσα αναφέρει ότι καλύπτει το χρόνο υποβολής των δικαιολογητικών κατακύρωσης) και με την οποία βεβαιώνεται ότι η εταιρεία μας

## Αριθμός απόφασης: 1259/2021

«Δεν οφείλει ληξιπρόθεσμες ασφαλιστικές εισφορές για το προσωπικό του/της», καταλαμβάνει: α) τους Μηχανικούς που απασχολούνται στην εταιρεία μας, από 1-1-2017 μέχρι και σήμερα, γεγονός, άλλωστε, που δεν αμφισβητεί ούτε η προσφεύγουσα, η οποία, επαναλαμβάνουμε ότι το μόνο που ισχυρίζεται με την προσφυγή της είναι ότι, ειδικά και μόνο για το διάστημα μέχρι 31-12-2016, έπρεπε να προσκομίσουμε αυτοτελή βεβαίωση του ΤΣΜΕΔΕ (πλην όμως, όπως αποδείξαμε ανωτέρω, η εταιρεία μας, ούτως ή άλλως, δεν απασχολούσε Μηχανικούς μέχρι 31-12-2016) β) το υπαγόμενο στο ΙΚΑ προσωπικό της εταιρείας μας, και μάλιστα τόσο το απασχολούμενο μετά την 1η Ιανουαρίου 2017, όσο το απασχολούμενο προ αυτής.

Ειδικότερα, σύμφωνα με την εκεί αναγραφόμενη σημείωση: «Ο ΕΦΚΑ, τ. ΙΚΑ – ΕΤΑΜ, επιφυλάσσεται στην περίπτωση που, από μελλοντικό έλεγχο, διαπιστώσει ότι οφείλονται εισφορές. Εφόσον υπήρχε έως 31-12-2016 υποχρέωση καταβολής ασφαλιστικών εισφορών ως εργοδότης και σε άλλο εντασσόμενο στον ΕΦΚΑ φορέα, τ. ΟΓΑ, τ. Ε.Τ.Α.Α. (Τ.Σ.Α.Υ., Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε., Τ.Α.Ν.), τ. Ε.Τ.Α.Π. – Μ.Μ.Ε, θα δηλώνεται και θα προσκομίζεται αντίστοιχη βεβαίωση στην υπηρεσία που κατατίθεται η παρούσα.» Κατά τη σαφή, δηλαδή, διατύπωση της ως άνω σημείωσης, η αποδεικτική ισχύς της εν αυτή εμπεριεχόμενης βεβαίωσης καλύπτει καθολικώς το υπαγόμενο στο ΙΚΑ προσωπικό, ανεξαρτήτως του χρόνου απασχόλησής του στον υπόχρεο εργοδότη. Αντιθέτως, αναφορικά με ασφαλιστικές εισφορές ειδικώς για Μηχανικούς, απασχολούμενους στον Εργοδότη για χρόνο προ της 31-12-2016, απαιτείται η υποβολή χωριστής Βεβαίωσης του ΤΣΜΕΔΕ, αφού το ΤΣΜΕΔΕ αποτελεί πράγματι «άλλο» εντασσόμενο στον ΕΦΚΑ Φορέα (πλην του ΙΚΑ, το οποίο επιφυλάσσεται ειδικώς για την περίπτωση που «από μελλοντικό έλεγχο» διαπιστώσει ότι οφείλονται εισφορές), και δη εξ αυτών που ρητώς απαριθμούνται στη σχετική σημείωση του εγγράφου ( «τ. Ο.Γ.Α., τ. Ε.Τ.Α.Α. (Τ.Σ.Α.Υ., Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε., Τ.Α.Ν.), τ. Ε.Τ.Α.Π. – Μ.Μ.Ε.»), στους οποίους δεν συμπεριλαμβάνεται το ΙΚΑ. Εάν η εξαίρεση αυτή αφορούσε και τους (απασχολούμενους μέχρι 31-12-2016) υπαλλήλους του ΙΚΑ είναι προφανές ότι, στη σχετική σημείωση, δεν θα γινόταν αναφορά σε «άλλο» (πλην του ΙΚΑ), αλλά «σε οποιονδήποτε» εντασσόμενο στον ΕΦΚΑ φορέα,

## Αριθμός απόφασης: 1259/2021

στη δε σχετική απαρίθμηση των «άλλων» φορέων θα είχε συμπεριληφθεί ονομαστικώς και το ΙΚΑ, όπως και οι λοιποί απαριθμούμενοι εντασσόμενοι φορείς. Τέλος, θα πρέπει να σημειωθεί ότι, σε κάθε περίπτωση, η έκδοση του ως άνω πιστοποιητικού συνάδει απολύτως με τα αναφερόμενα στο υπ' αριθμ. ΔΕΙΣΦΜΜ/1228/1490270/15-11-2017 έγγραφο του Διευθυντή ΕΦΚΑ, όπου ρητώς αναφέρεται ότι «...Για τη χορήγηση Βεβαίωσης Ασφαλιστικής Ενημερότητας σε εργοδότες (φυσικά – νομικά πρόσωπα), θα ακολουθείται η μέχρι σήμερα ισχύουσα διαδικασία. Ως εκ τούτου, οι συγκεκριμένες βεβαιώσεις εξακολουθούν να χορηγούνται είτε ηλεκτρονικά, είτε από τις αρμόδιες υπηρεσίες Ε.Φ.Κ.Α., σύμφωνα με τη νομοθεσία που τις διέπει και τις οδηγίες που είχαν εκδοθεί». Προκειμένω, ωστόσο, να μην καταλείπεται η παραμικρή αμφιβολία στην Αρχή Σας ότι, εν πάση περιπτώσει, κατά το χρόνο έκδοσης της ως άνω υπ' αριθμ. 273771/14-5- 2020 «Βεβαίωσης Ασφαλιστικής Ενημερότητας», δεν ήταν τεχνικώς νοητή και εφικτή η έκδοση άλλου («αυτοτελούς») αποδεικτικού ενημερότητας από το ΙΚΑ και δη για προσωπικό υπαγόμενο στον ως άνω Φορέα, απασχολούμενο στην εταιρεία μας προ της 31-12-2016, ο νόμιμος εκπρόσωπος της εταιρείας μας, κος ..., προνόησε και υπέβαλε στον e-ΕΦΚΑ το εξής ερώτημα (Συνημμένο 5) «Αξιότιμοι Κύριοι, Στο πλαίσιο συμμετοχής της εταιρείας μας σε δημόσιο Διαγωνισμό και προκειμένου να αποδείξουμε ότι η εταιρεία ήταν ασφαλιστικά ενήμερη, αναφορικά με το προσωπικό που απασχολούσε με σχέση εξαρτημένης εργασίας, προσκομίσαμε την υπ' αριθμ. πρωτ. 273771/14-5-2020 "Βεβαίωση Ασφαλιστικής Ενημερότητας", εκδόσεως ΕΦΚΑ (Γενική Διεύθυνση Πληροφορικής και Επικοινωνιών - Διεύθυνση Εφαρμογών Πληροφορικής και Επικοινωνιών)", σύμφωνα με την οποία η εταιρεία μας δεν οφείλει ληξιπρόθεσμες ασφαλιστικές εισφορές για το προσωπικό της. Επειδή όμως στο ίδιο ως άνω έγγραφο υπάρχει η Σημείωση: "Εφόσον υπήρχε έως 31- 12- 2016 υποχρέωση καταβολής ασφαλιστικών εισφορών ως εργοδότης και σε άλλο εντασσόμενο στον ΕΦΚΑ φορέα, τ. Ο.Γ.Α., τ. Ε.Τ.Α.Α., τ. ΕΤΑΠ-ΜΜΕ, θα δηλώνεται και θα προσκομίζεται αντίστοιχη βεβαίωση στην υπηρεσία που κατατίθεται η παρούσα", παρακαλώ διευκρινίστε μας εάν αυτή σημαίνει ότι, αναφορικά με το προσωπικό μας που ασφαρίζεται στο ΙΚΑ και δη για το



## Αριθμός απόφασης: 1259/2021

χρονικό διάστημα προ της 31-12-2016 έπρεπε να εκδοθεί ΑΥΤΟΤΕΛΗΣ βεβαίωση εκδόσεως του ΙΚΑ ή εάν, αντιθέτως, η βεβαίωση που προσκομίσαμε "καλύπτει" και την ανωτέρω χρονική περίοδο".

Επί του ανωτέρω ερωτήματός μας αρμόδια Υπηρεσία του Τμήματος Διαχείρισης Εσόδων & Είσπραξης Εισφορών Μισθωτών του e-ΕΦΚΑ μάς απέστειλε, δια μηνύματος ηλεκτρονικής αλληλογραφίας (e-mail) την εξής απάντηση (Συνημμένο 6): «...Η Βεβαίωση Ασφαλιστικής Ενημερότητας που μας επισυνάπτετε, καλύπτει το σύνολο των εργαζομένων που ασφαλίζονται στο τ.ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, για όλο το χρονικό διάστημα μέχρι την ημερομηνία έκδοσής της. Εφόσον υπήρχε έως 31/12/2016 η υποχρέωση καταβολής ασφαλιστικών εισφορών και σε άλλο εντασσόμενο στον e-ΕΦΚΑ τέως Φορέα, θα έπρεπε να έχει εκδοθεί αντίστοιχη βεβαίωση.» Κατ' ακολουθία των ανωτέρω απολύτως σύμφωνα με τις κανονιστικές απαιτήσεις του Διαγωνισμού, αλλά και με το θεσμικό πλαίσιο και τις τεχνικές δυνατότητες περί της διαδικασίας και της αρμόδιας Υπηρεσίας εκδόσεως ασφαλιστικής ενημερότητας, που ίσχυαν κατά το χρόνο εκδόσεως εκάστης των σχετικών βεβαιώσεων ασφαλιστικής ενημερότητας, τυγχάνουν αμφότερα τα προσκομισθέντα από την εταιρεία μας πιστοποιητικά, εξ ων αποδεικνύεται πλήρως ότι, τόσο κατά το χρόνο υποβολής της προσφοράς της, όσο και κατά το χρόνο υποβολής των δικαιολογητικών κατακύρωσης, η εταιρεία μας

α) Για όλο το χρονικό διάστημα μέχρι την έκδοση των ως άνω πιστοποιητικών (συμπεριλαμβανομένου του χρονικού διαστήματος προ της 31-12-2016) δεν όφειλε ασφαλιστικές εισφορές για το προσωπικό της που υπαγόταν στο πρώην ΙΚΑ, μη απαιτούμενης – αλλά και μη δυνάμενης να εκδοθεί – αυτοτελούς Βεβαίωσης από το ΙΚΑ β) Για όλο το χρονικό διάστημα από την 1-1-2017 και μέχρι την έκδοση των ως άνω πιστοποιητικών δεν όφειλε ασφαλιστικές εισφορές για το προσωπικό της που υπαγόταν στο πρώην ΤΣΜΕΔΕ (για το χρονικό διάστημα προ της 1-1-2017 δεν απασχολούσε Μηχανικούς και άρα δεν είχε, ούτως ή άλλως, υποχρέωση να προσκομίσει αυτοτελή Βεβαίωση του ως άνω Φορέα). Ως εκ τούτου απορριπτέος τυγχάνει ο (άλλωστε συμπερασματικά και «καθ' ερμηνεία» μίας Εγκυκλίου του ΕΦΚΑ συναγόμενος) ισχυρισμός της προσφεύγουσας ότι «...σε περίπτωση μη

## Αριθμός απόφασης: 1259/2021

προσκόμισης των εν λόγω πιστοποιητικών των πρώην φορέων ΙΚΑ και νυν υπηρεσιών του ΕΦΚΑ (ΤΣΜΕΔΕ και ΙΚΑ) δεν μπορεί να αποδειχθεί πλήρως και νομίμως η μη συνδρομή του εν λόγω κριτηρίου αποκλεισμού, καθώς δεν μπορούν να αποτυπωθούν πουθενά ενδεχόμενες οφειλές από εργοδοτικές εισφορές για το χρονικό διάστημα που προηγείται της 1ης-1-2017.»

### 2) Επί του δεύτερου λόγου προσφυγής

[...] Όπως προκύπτει από μία απλή επισκόπηση των ως άνω αρχείων άπαντα έφεραν ένα διαλειτουργικώς ενεργό εικονίδιο, με τα πληροφοριακά στοιχεία του υπογράφοντος (παραλλασσόμενα επουσιωδώς, μόνο ως προς την ακριβή ημέρα και ώρα υπογραφής). Όπως ενδεικτικώς π.χ. η από 19 Απριλίου 2021 «Υπεύθυνη Δήλωση» του κου ..., περί μη επιβολής προστίμων σε βάρος της εταιρείας «...» (οράτε ανωτέρω: συνημμένο 9) έφερε διαλειτουργικώς ενεργό εικονίδιο με τα εξής στοιχεία: «...Digitally signed by ...DN:cn=..., c=GR O=Hellenic Public Administration Certification Services, ou=...e-mail: ... Date: 2021.04.20 10:53:09 +03'00'» Προς απόδειξη του γεγονότος ότι το ως άνω έγγραφο έφερε έγκυρη ψηφιακή υπογραφή και προς ανταπόδειξη του ΜΟΝΑΔΙΚΟΥ (επαγωγικού) ισχυρισμού της προσφεύγουσας ότι δήθεν προκύπτει το μη έγκυρο της υπογραφής επειδή η ίδια, κατά την επαλήθευση, βρέθηκε προ του εικονιδίου με την ένδειξη «signature validity unknown», προσκομίζουμε κι επικαλούμεθα την απεικόνιση όλων των ψηφιακών «βημάτων» επαλήθευσης της εγκυρότητας της ψηφιακής υπογραφής του κου ..., στα οποία, κατά σειρά, προέβη η εταιρεία μας, στο λογισμικό του υπολογιστή της οποίας έχουν γίνει οι απαραίτητες ενέργειες «παραμετροποίησης» για την επαλήθευση ψηφιακών υπογραφών, με βάση τις προρρηθείσες και προσκομισθείσες αναλυτικές Οδηγίες της ΑΠΕΔ.[...]

Κατ' ακολουθία των ανωτέρω, λοιπόν και δεδομένου ότι και η ίδια η προσφεύγουσα συνομολογεί ότι «Η εγκυρότητα των εν λόγω υπογραφών μπορεί να ελεγχθεί ευχερώς με την απλή επιλογή (κλικ) της εν λόγω υπογραφής στο ηλεκτρονικό έγγραφο, προκειμένου να εμφανιστούν τα σχετικά πιστοποιητικά εγκυρότητας που συνδέονται με το πρόσωπο του υπογράφοντος.», αποδεικνύεται ότι, κατά τον (κρίσιμο) χρόνο θέσης της ψηφιακής του κου ... επί των επίμαχων εγγράφων, ο υπογράφων διέθετε και

## Αριθμός απόφασης: 1259/2021

πράγματι έθεσε έγκυρη ψηφιακή υπογραφή επ' αυτών, αφού, πράγματι με διαδοχικές επιλογές «κλίκ» επί των σχετικών εικονιδίων εμφανίζονται όλα εκείνα τα στοιχεία, τα οποία πιστοποιούν την εγκυρότητα της υπογραφής, προεχόντως δε η γενική ένδειξη «Signature is VALID, signed by ...» ΚΑΙ ΟΧΙ η ένδειξη «signature validity unknown», όπως ισχυρίζεται η προσφεύγουσα. Σε κάθε περίπτωση, δεδομένου ότι πλήρως (αντ-)αποδείξαμε ότι σε υπολογιστή με το κατάλληλα διαμορφωμένο (ρυθμισμένο) λογισμικό, όπως αυτός της εταιρείας (και προφανώς και της Αναθέτουσας Αρχής, που ήλεγξε και επαλήθευσε τα έγγραφά μας) είναι διαλειτουργικώς εμφανή όλα τα κρίσιμα στοιχεία που πιστοποιούν την εγκυρότητα της ψηφιακής υπογραφής του κου ..., προκύπτει μονοσήμαντα ότι ο μοναδικός λόγος, για τον οποίο η προσφεύγουσα βρέθηκε προ της ένδειξης «signature validity unknown» είναι το γεγονός ότι, προφανώς, δεν είχε προηγουμένως προβεί σε όλες τις αναγκαίες ενέργειες παραμετροποίησης του λογισμικού της, κατά τις Οδηγίες της ΑΠΕΔ και ΟΧΙ επειδή η υπογραφή του κου ... δεν ήταν έγκυρη ή επειδή είχε χωρήσει κάποια τροποποίηση των εγγράφων μετά την υπογραφή τους, ή εξ άλλου λόγου συναπτόμενου με τυχόν μη εγκυρότητα της ψηφιακής υπογραφής.[...]

Τέλος, εκ του περισσού και προκειμένου να μην καταλείπεται καμία αμφιβολία για την χρονικώς αδιάλειπτη εγκυρότητα της ψηφιακής υπογραφής του κου ..., από τις 26-4-2016 μέχρι και σήμερα, προσκομίζουμε κι επικαλούμεθα, ενδεικτικώς, την από 20-5-2021 Υπεύθυνη Δήλωσή του (Συνημμένο 44), την οποία υποβάλαμε προ της έκδοσης της προσβαλλόμενης (ώστε ήταν ήδη σε γνώση της Αναθέτουσας Αρχής), δηλώνοντας ότι παρατείνουμε επί τρεις (3) μήνες την ισχύ της Προσφοράς μας και η οποία φέρει ομοίως ψηφιακή υπογραφή του ως άνω εκπροσώπου μας. Όπως, λοιπόν, προκύπτει από την ίδια προπεριγραφείσα «αλυσίδα» εικονιδίων επαλήθευσης, το ως άνω έγγραφο εμφανίζει, μεταξύ άλλων (υπό την ένδειξη «Show signer's certificate») την εξής πληροφορία «valid from 26/4/2021 03:00:00 valid to 27/4/2022 0259:00» (δηλαδή σε ισχύ από 26-4-2021 και ώρα 03:00:00 μέχρι 27-4-2021 και ώρα 02:59:00), ήτοι αποδεικνύεται ότι η ψηφιακή υπογραφή του

## Αριθμός απόφασης: 1259/2021

κου ..., από τις 26-4-2016 και ώρα 03:00:00, ότε και ήρξατο για πρώτη φορά και μέχρι σήμερα δεν έπαυσε ισχύουσα ούτε ένα δευτερόλεπτο!».

17. Επειδή το άρθρο 18 του Ν.4412/2016 ορίζει ότι: «1. Οι αναθέτουσες αρχές αντιμετωπίζουν τους οικονομικούς φορείς ισότιμα και χωρίς διακρίσεις και ενεργούν με διαφάνεια, τηρώντας την αρχή της αναλογικότητας, της αμοιβαίας αναγνώρισης, της προστασίας του δημόσιου συμφέροντος, της προστασίας των δικαιωμάτων των ιδιωτών, της ελευθερίας του ανταγωνισμού και της προστασίας του περιβάλλοντος και της βιώσιμης και αειφόρου ανάπτυξης.».

18. Επειδή, το άρθρο 36 του ν. 4412/2016 ορίζει ότι : « [...] 3. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού και Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων ρυθμίζονται τα τεχνικά ζητήματα που αφορούν την ανάθεση και εκτέλεση των δημοσίων συμβάσεων έργων, μελετών και παροχής τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών σχετικά με: [...] β) τους όρους και τις προϋποθέσεις για την υποβολή, τη γνωστοποίηση, τη διακίνηση εγγράφων μέσω του ΕΣΗΔΗΣ, τον τύπο και το περιεχόμενό τους, τον προσδιορισμό του χρόνου αποστολής ή παραλαβής και τον υπολογισμό των προθεσμιών, τεκμήρια γνωστοποίησης και απόκτησης πρόσβασης από τον ενδιαφερόμενο οικονομικό φορέα, καθώς και τον τρόπο και την απόδειξη πρόσβασης σε έγγραφα μέσω του Ε.Σ.Η.Δ.Η.Σ. και χορήγησης αντιγράφων.[..]».

19. Επειδή το άρθρο 37 του ν. 4412/2016 ορίζει ότι : «1. Το επίπεδο ασφαλείας του Ε.Σ.Η.Δ.Η.Σ. πρέπει να είναι ανάλογο προς τους κινδύνους. 2. Στα εργαλεία και τις συσκευές για την ηλεκτρονική διαβίβαση και παραλαβή προσφορών, καθώς και για την ηλεκτρονική παραλαβή αιτήσεων συμμετοχής πρέπει: α) να είναι διαθέσιμες στους ενδιαφερομένους οι πληροφορίες σχετικά με τις προδιαγραφές για την ηλεκτρονική υποβολή προσφορών και αιτήσεων συμμετοχής, συμπεριλαμβανομένης της κρυπτογράφησης και της χρονοσήμανσης, β) να απαιτούνται προηγμένες ηλεκτρονικές υπογραφές, όπως ορίζονται στον Κανονισμό (ΕΕ) 910/2014. Οι αναθέτουσες αρχές πρέπει να αποδέχονται τις προηγμένες ηλεκτρονικές υπογραφές που υποστηρίζονται από αναγνωρισμένο πιστοποιητικό, λαμβάνοντας υπόψη αν τα πιστοποιητικά

## Αριθμός απόφασης: 1259/2021

χορηγούνται από έναν πάροχο υπηρεσιών πιστοποίησης, ο οποίος περιλαμβάνεται στον κατάλογο εμπιστευσης που προβλέπεται στην απόφαση 2009/ 767/EK της Επιτροπής, ανεξάρτητα από το αν έχουν δημιουργηθεί με ή χωρίς ασφαλή διάταξη δημιουργίας υπογραφών, με την επιφύλαξη της συμμόρφωσης με τις ακόλουθες προϋποθέσεις: αα) οι αναθέτουσες αρχές πρέπει να καθορίζουν τον απαιτούμενο μορφότυπο προηγμένων υπογραφών, βάσει των μορφοτύπων που έχουν θεσπιστεί με την Απόφαση 2011/130/EE της Επιτροπής και να θέτουν σε εφαρμογή τα αναγκαία μέτρα ώστε να είναι σε θέση να επεξεργαστούν τεχνικά τους εν λόγω μορφότυπους· όταν χρησιμοποιείται διαφορετικός μορφότυπος ηλεκτρονικής υπογραφής, τότε η ηλεκτρονική υπογραφή ή ο φορέας του ηλεκτρονικού εγγράφου περιλαμβάνει πληροφορίες σχετικά με τις ισχύουσες δυνατότητες επικύρωσης, υπό την ευθύνη της Εθνικής Επιτροπής Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ). Οι δυνατότητες επικύρωσης επιτρέπουν στην αναθέτουσα αρχή να επικυρώνει, σε σύγχρονη σύνδεση, δωρεάν και κατά τρόπο κατανοητό για άτομα με διαφορετική μητρική γλώσσα, την ηλεκτρονική υπογραφή που έχει παραληφθεί, ως προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή, υποστηριζόμενη από αναγνωρισμένο πιστοποιητικό. Η ΕΕΤΤ κοινοποιεί τις πληροφορίες σχετικά με τον πάροχο των υπηρεσιών επικύρωσης στην Επιτροπή. ββ) σε περίπτωση προσφορών που υπογράφονται με την υποστήριξη αναγνωρισμένου πιστοποιητικού που περιλαμβάνεται στον κατάλογο εμπιστευσης, οι αναθέτουσες αρχές δεν πρέπει να εφαρμόζουν πρόσθετες απαιτήσεις που ενδέχεται να εμποδίσουν τη χρήση των εν λόγω υπογραφών από τους προσφέροντες. [...] Επίσης, θέτει σε εφαρμογή τα μέτρα που είναι αναγκαία ώστε να είναι σε θέση να επεξεργαστεί τεχνικά τους μορφότυπους αυτούς, συμπεριλαμβάνοντας στο σχετικό έγγραφο τις πληροφορίες που απαιτούνται για την επεξεργασία της υπογραφής. Τα έγγραφα αυτά περιλαμβάνουν στην ηλεκτρονική υπογραφή ή στο φορέα του ηλεκτρονικού εγγράφου πληροφορίες σχετικά με τις υφιστάμενες δυνατότητες επικύρωσης που επιτρέπουν την επικύρωση της παραλαμβανόμενης ηλεκτρονικής υπογραφής σε σύγχρονη σύνδεση, δωρεάν και κατά τρόπο κατανοητό για τα άτομα με διαφορετική μητρική γλώσσα. 3. Οι υπηρεσίες χρονοσήμανσης παρέχονται, σύμφωνα με

## Αριθμός απόφασης: 1259/2021

τις διατάξεις της ΥΑΠ/Φ.40.4/163/2013 (Β' 401) απόφασης του Υφυπουργού Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, από τρίτους, εθνικούς ή αλλοδαπούς φορείς, πιστοποιημένους από τις αντίστοιχες αρμόδιες αρχές για την παροχή τέτοιων υπηρεσιών και διασυνδεδεμένους με τον εθνικό χρόνο. Η παροχή των υπηρεσιών χρονοσήμανσης αποδεικνύεται με σχετική ηλεκτρονική επιβεβαίωση λήψης των υπηρεσιών αυτών των φορέων προς το χρήστη, η οποία διαβιβάζεται στο χρήστη μέσω του ΕΣΗΔΗΣ, με κρυπτογραφημένο τρόπο και η οποία επέχει θέση εγγράφου με βέβαιη χρονολογία. [...]».

20. Επειδή, το άρθρο 53 του ν. 4412/2016 ορίζει ότι: «1. Οι όροι των εγγράφων της σύμβασης πρέπει να είναι σαφείς και πλήρεις ώστε να επιτρέπουν την υποβολή άρθρων και συγκρίσιμων μεταξύ τους προσφορών [...] ιβ) τους όρους και τα κριτήρια επιλογής, καθώς και τα ελάχιστα επίπεδα αυτών, σχετικά με τους λόγους αποκλεισμού, την οικονομική και χρηματοοικονομική επάρκεια και την τεχνική ή/και επαγγελματική ικανότητα των υποψηφίων ή προσφερόντων, [...] ιζ) τους απαράβατους όρους, απόκλιση από τους οποίους συνεπάγεται την απόρριψη της προσφοράς, [...] κ) τα απαιτούμενα αποδεικτικά μέσα (δηλώσεις, δικαιολογητικά κ.λπ.),...».

21. Επειδή, το άρθρο 71 του ν. 4412/2016 ορίζει ότι « Οι συμβάσεις ανατίθενται ... εφόσον η αναθέτουσα αρχή έχει επαληθεύσει σύμφωνα με τα άρθρα 79 έως και 81, ότι πληρούνται όλες οι κατωτέρω προϋποθέσεις: α) η προσφορά συνάδει με τις απαιτήσεις, τις προϋποθέσεις και τα κριτήρια που προβλέπονται στην προκήρυξη σύμβασης... και στα έγγραφα της σύμβασης... β) η προσφορά προέρχεται από προσφέροντα ο οποίος δεν αποκλείεται από τη συμμετοχή δυνάμει των άρθρων 73 και 74...».

22. Επειδή το άρθρο 73 του ν. 4412/2016 ορίζει ότι : «[...] 2. Αποκλείεται από τη συμμετοχή σε διαδικασία σύναψης σύμβασης οποιοσδήποτε οικονομικός φορέας, εάν η αναθέτουσα αρχή: α) γνωρίζει ότι ο εν λόγω οικονομικός φορέας έχει αθετήσει τις υποχρεώσεις του όσον αφορά στην καταβολή φόρων ή εισφορών κοινωνικής ασφάλισης και αυτό έχει διαπιστωθεί από δικαστική ή διοικητική απόφαση με τελεσίδικη και δεσμευτική ισχύ, σύμφωνα με διατάξεις της χώρας όπου είναι εγκατεστημένος ή την

## Αριθμός απόφασης: 1259/2021

εθνική νομοθεσία, β) μπορεί να αποδείξει με τα κατάλληλα μέσα ότι ο οικονομικός φορέας έχει αθετήσει τις υποχρεώσεις του όσον αφορά την καταβολή φόρων ή εισφορών κοινωνικής ασφάλισης.[...] 2Α. Αν ο οικονομικός φορέας της παρ. 2 είναι Έλληνας πολίτης ή έχει την εγκατάστασή του στην Ελλάδα, οι υποχρεώσεις του που αφορούν τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης καλύπτουν τόσο την κύρια όσο και την επικουρική ασφάλιση.[...]

23. Επειδή, το άρθρο 80 του ν. 4412/2016 ορίζει ότι «..1. Οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να απαιτούν τα πιστοποιητικά, τις βεβαιώσεις και τα λοιπά αποδεικτικά μέσα που αναφέρονται στις παραγράφους 2, 4 και 5 και στο Παράρτημα XII του Προσαρτήματος Α', ως απόδειξη της μη ύπαρξης λόγων αποκλεισμού, όπως αναφέρονται στα άρθρα 73 και 74 και της πλήρωσης των κριτηρίων επιλογής, σύμφωνα με τα άρθρα 75 και 76. Οι αναθέτουσες αρχές δεν απαιτούν αποδεικτικά μέσα, πλην εκείνων που αναφέρονται στο παρόν άρθρο και στο άρθρο 82.[...] 2. Οι αναθέτουσες αρχές δέχονται ως επαρκή απόδειξη του ότι ο οικονομικός φορέας δεν εμπίπτει σε καμία από τις περιπτώσεις που αναφέρονται στο άρθρο 73: [...]β) για τις παραγράφους 2 και 4 περίπτωση β' του άρθρου 73, πιστοποιητικό που εκδίδεται από την αρμόδια αρχή του οικείου κράτους - μέλους ή χώρας,

24. Επειδή το άρθρο 103 του ν. 4412/2016 ορίζει ότι : «[...] 2. Αν δεν προσκομισθούν τα παραπάνω δικαιολογητικά ή υπάρχουν ελλείψεις σε αυτά που υποβλήθηκαν και ο προσωρινός ανάδοχος υποβάλλει εντός της προθεσμίας της παραγράφου 1 αίτημα προς το αρμόδιο όργανο αξιολόγησης για την παράταση της προθεσμίας υποβολής, το οποίο συνοδεύεται με αποδεικτικά έγγραφα από τα οποία να αποδεικνύεται ότι έχει αιτηθεί τη χορήγηση των δικαιολογητικών, η αναθέτουσα αρχή παρατείνει την προθεσμία υποβολής των δικαιολογητικών για όσο χρόνο απαιτηθεί για τη χορήγηση των δικαιολογητικών από τις αρμόδιες αρχές.[...] 4. Αν ο προσωρινός ανάδοχος δεν υποβάλει στο προκαθορισμένο χρονικό διάστημα τα απαιτούμενα πρωτότυπα ή αντίγραφα, των παραπάνω δικαιολογητικών, απορρίπτεται η προσφορά του προσωρινού αναδόχου και καταπίπτει υπέρ της αναθέτουσας αρχής η εγγύηση συμμετοχής του, που είχε προσκομισθεί, σύμφωνα με το

άρθρο 72, εφόσον είχε προσκομισθεί, και η κατακύρωση γίνεται στον προσφέροντα που υπέβαλε την αμέσως επόμενη πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά βάσει των ειδικότερων κριτηρίων ανάθεσης όπως είχαν οριστεί στα έγγραφα της σύμβασης, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η προσφορά του προσφέροντος που απορρίφθηκε. Αν κανένας από τους προσφέροντες δεν προσκομίζει ένα ή περισσότερα από τα απαιτούμενα έγγραφα και δικαιολογητικά, η διαδικασία ματαιώνεται. 5. Αν από τα παραπάνω δικαιολογητικά που προσκομίσθηκαν νομίμως και εμπροθέσμως, δεν αποδεικνύεται η μη συνδρομή των λόγων αποκλεισμού των άρθρων 73 και 74 ή η πλήρωση μιας ή περισσότερων από τις απαιτήσεις των κριτηρίων ποιοτικής επιλογής, σύμφωνα με την παράγραφο 1 και τα άρθρα 75, 76 και 77, απορρίπτεται η προσφορά του προσωρινού αναδόχου και, με την επιφύλαξη του άρθρου 104, καταπίπτει υπέρ της αναθέτουσας αρχής η εγγύηση συμμετοχής του, είχε προσκομισθεί, σύμφωνα με το άρθρο 72, εφόσον είχε προσκομισθεί, και, με την επιφύλαξη του άρθρου 104, η κατακύρωση γίνεται στον προσφέροντα που υπέβαλε την αμέσως επόμενη πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά βάσει των ειδικότερων κριτηρίων ανάθεσης όπως είχαν οριστεί στα έγγραφα της σύμβασης, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η προσφορά του προσφέροντος που απορρίφθηκε. Αν κανένας από τους προσφέροντες δεν αποδείξει ότι πληροί τα κριτήρια ποιοτικής επιλογής, σύμφωνα με την παράγραφο 1 και το άρθρο 75 η διαδικασία ματαιώνεται. 6. Η διαδικασία ελέγχου των παραπάνω δικαιολογητικών ολοκληρώνεται με τη σύνταξη πρακτικού από το αρμόδιο γνωμοδοτικό όργανο, στο οποίο αναγράφεται η τυχόν συμπλήρωση δικαιολογητικών κατά τα οριζόμενα στην παράγραφο 2, και τη διαβίβαση του φακέλου στο αποφαινόμενο όργανο της αναθέτουσας αρχής για τη λήψη απόφασης είτε για τη ματαίωση της διαδικασίας κατά τις παραγράφους 3, 4 ή 5 είτε κατακύρωσης της σύμβασης. Τα αποτελέσματα του ελέγχου των παραπάνω δικαιολογητικών, επικυρώνονται με την απόφαση κατακύρωσης του άρθρου 105. 7. Όσοι δεν έχουν αποκλειστεί οριστικά λαμβάνουν γνώση των παραπάνω δικαιολογητικών που κατατέθηκαν, κατά τα οριζόμενα στα έγγραφα της σύμβασης και στις διατάξεις του παρόντος».



## Αριθμός απόφασης: 1259/2021

25. Επειδή η ΚΥΑ 117384/26.10.2017 (ΦΕΚ Β'3821) «Ρυθμίσεις τεχνικών ζητημάτων σχετικά με την ανάθεση Δημοσίων Συμβάσεων έργων κλπ με τη χρήση του Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ» ορίζει ότι : « Άρθρο 14 Υποβολή/Αξιολόγηση Δικαιολογητικών Προσωρινού Αναδόχου- Κατακύρωση/ Σύναψη Σύμβασης 1. Υποβολή/Αξιολόγηση Δικαιολογητικών Προσωρινού Αναδόχου.... 1.2. Τα δικαιολογητικά του προσωρινού αναδόχου υποβάλλονται από τον Οικονομικό Φορέα ηλεκτρονικά, στο πλαίσιο της σχετικής ηλεκτρονικής διαδικασίας σύναψης σύμβασης και μέσω της λειτουργικότητας της «Επικοινωνίας», στην Αναθέτουσα Αρχή/στον Αναθέτοντα Φορέα....».

26. Επειδή στους όρους της διακήρυξης ορίζεται ότι: « [...] Άρθρο 5: Πρόσκληση υποβολής δικαιολογητικών προσωρινού αναδόχου/ Κατακύρωση/Πρόσκληση για υπογραφή σύμβασης [...] β) Τα δικαιολογητικά του προσωρινού αναδόχου υποβάλλονται από τον οικονομικό φορέα ηλεκτρονικά, μέσω της λειτουργικότητας της «Επικοινωνίας» στην αναθέτουσα αρχή. γ) Αν δεν υποβληθούν τα ως άνω δικαιολογητικά ή υπάρχουν ελλείψεις σε αυτά που υποβλήθηκαν, παρέχεται προθεσμία στον προσωρινό ανάδοχο να τα υποβάλει ή να τα συμπληρώσει εντός πέντε (5) ημερών από την κοινοποίηση σχετικής ειδοποίησης σε αυτόν μέσω της λειτουργικότητας της “Επικοινωνίας” του υποσυστήματος. Η αναθέτουσα αρχή μπορεί να παρατείνει την ως άνω προθεσμία, εφόσον αιτιολογείται αυτό επαρκώς και κατ’ ανώτατο όριο για δεκαπέντε (15) επιπλέον ημέρες.[...] δ) Αν, κατά τον έλεγχο των παραπάνω δικαιολογητικών, διαπιστωθεί ότι: i) τα στοιχεία που δηλώθηκαν με το Ευρωπαϊκό Ενιαίο Έγγραφο Σύμβασης (ΕΕΕΣ), είναι ψευδή ή ανακριβή ή ii) αν δεν υποβληθούν στο προκαθορισμένο χρονικό διάστημα τα απαιτούμενα πρωτότυπα ή αντίγραφα, των παραπάνω δικαιολογητικών, ή iii) αν από τα δικαιολογητικά που υποβλήθηκαν νομίμως και εμπροθέσμως, δεν αποδεικνύονται οι όροι και οι προϋποθέσεις συμμετοχής σύμφωνα με τα άρθρα 17, 18, 19 και 22 της παρούσας απορρίπτεται η προσφορά του προσωρινού αναδόχου, καταπίπτει υπέρ της αναθέτουσας αρχής η εγγύηση συμμετοχής του και η κατακύρωση γίνεται στον προσφέροντα που υπέβαλε την αμέσως επόμενη πλέον συμφέρουσα από οικονομική [...] Η διαδικασία ελέγχου των ως άνω δικαιολογητικών ολοκληρώνεται με τη σύνταξη πρακτικού

## Αριθμός απόφασης: 1259/2021

από την Επιτροπή Διαγωνισμού, στο οποίο αναγράφεται η τυχόν συμπλήρωση δικαιολογητικών κατά τα οριζόμενα υπό γ) ανωτέρω. Η Επιτροπή, στη συνέχεια, το κοινοποιεί, μέσω της «λειτουργικότητας της «Επικοινωνίας», στην αναθέτουσα αρχή για τη λήψη απόφασης. Η αναθέτουσα αρχή προβαίνει, μετά την έγκριση του ανωτέρω πρακτικού, στην κοινοποίηση της απόφασης κατακύρωσης, μαζί με αντίγραφο όλων των πρακτικών, σε κάθε προσφέροντα που δεν έχει αποκλειστεί οριστικά, εκτός από τον προσωρινό ανάδοχο, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις, μέσω της λειτουργικότητας της «Επικοινωνίας», και επιπλέον αναρτά τα δικαιολογητικά του προσωρινού αναδόχου στον χώρο «Συνημμένα Ηλεκτρονικού Διαγωνισμού» [...]

Άρθρο 18: Λόγοι αποκλεισμού

18.1 Κάθε προσφέρων αποκλείεται από τη συμμετοχή στην παρούσα διαδικασία σύναψης σύμβασης, εφόσον συντρέχει στο πρόσωπό του (αν πρόκειται για μεμονωμένο φυσικό ή νομικό πρόσωπο) ή σε ένα από τα μέλη του (αν πρόκειται περί ένωσης οικονομικών φορέων ) ένας από τους λόγους των παρακάτω περιπτώσεων: [...]

18.1.2 α) Ο προσφέρων έχει αθετήσει τις υποχρεώσεις του όσον αφορά στην καταβολή φόρων ή εισφορών κοινωνικής ασφάλισης και αυτό έχει διαπιστωθεί από δικαστική ή διοικητική απόφαση με τελεσίδικη και δεσμευτική ισχύ, σύμφωνα με διατάξεις της χώρας όπου είναι εγκατεστημένος ή την εθνική νομοθεσία ή/και β) η αναθέτουσα αρχή μπορεί να αποδείξει με τα κατάλληλα μέσα ότι ο προσφέρων έχει αθετήσει τις υποχρεώσεις του όσον αφορά την καταβολή φόρων ή εισφορών κοινωνικής ασφάλισης. Αν ο προσφέρων είναι Έλληνας πολίτης ή έχει την εγκατάστασή του στην Ελλάδα, οι υποχρεώσεις του που αφορούν στις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης καλύπτουν τόσο την κύρια όσο και την επικουρική ασφάλιση.[....]

Αποδεκτές γίνονται:

[...] οι υπεύθυνες δηλώσεις, εφόσον έχουν συνταχθεί μετά την κοινοποίηση της πρόσκλησης για την υποβολή των δικαιολογητικών. Σημειώνεται ότι δεν απαιτείται θεώρηση του γνησίου της υπογραφής τους.

## Αριθμός απόφασης: 1259/2021

Ο προσωρινός ανάδοχος, κατόπιν σχετικής ηλεκτρονικής πρόσκλησης από την αναθέτουσα αρχή, υποβάλλει, κατά τα ειδικότερα οριζόμενα στο άρθρο 5 της παρούσας, τα δικαιολογητικά που αναφέρονται κατωτέρως:

22.1 Δικαιολογητικά μη συνδρομής λόγων αποκλεισμού του άρθρου 18:

[...]22.1.2 Για τις περιπτώσεις του άρθρου 18.1.2 της παρούσας:

[...] β1) Αποδεικτικό ασφαλιστικής ενημερότητας από τους αρμόδιους ασφαλιστικούς φορείς του οικείου κράτους μέλους ή χώρας, το οποίο πρέπει να είναι εν ισχύ κατά τον χρόνο υποβολής του, άλλως, στην περίπτωση που δεν αναφέρεται σε αυτό χρόνος ισχύος, πρέπει να έχει εκδοθεί έως τρεις (3) μήνες πριν από την υποβολή του

Οι Έλληνες μελετητές - φυσικά πρόσωπα υποβάλλουν βεβαίωση του ΕΤΑΑ/ΤΜΕΔΕ ή άλλου τυχόν ασφαλιστικού οργανισμού όπου είναι ασφαλισμένοι για την κάλυψη κύριας και επικουρικής ασφάλισής τους.

Οι εγκατεστημένες στην Ελλάδα εταιρείες / Γραφεία Μελετών υποβάλλουν αποδεικτικό ασφαλιστικής ενημερότητας (κύριας και επικουρικής ασφάλισης) για το προσωπικό τους με σχέση εξαρτημένης εργασίας (ΤΜΕΔΕ για τους ασφαλισμένους – μέλη του ΤΕΕ, ΙΚΑ για το λοιπό προσωπικό). Δεν αποτελούν απόδειξη ενημερότητας της προσφέρουσας εταιρίας, αποδεικτικά ασφαλιστικής ενημερότητας των φυσικών προσώπων- μελετητών που στελεχώνουν το πτυχίο της εταιρίας ως εταίροι. [...]

22.1.3 Για τις περιπτώσεις του άρθρου 18.1.5 της παρούσας: [...]Για τις περιπτώσεις α', γ', δ', ε', στ', ζ' και η', υπεύθυνη δήλωση του προσφέροντος ότι δεν συντρέχουν στο πρόσωπό του οι οριζόμενοι λόγοι αποκλεισμού

[...] 22.1.6 Για την περίπτωση του άρθρου 18.1.10 της παρούσας, υπεύθυνη δήλωση του προσφέροντος ότι δεν έχει εκδοθεί σε βάρος του απόφαση αποκλεισμού σύμφωνα με το άρθρο 74 του ν. 4412/2016.[...]».

27. Επειδή, κατά τα παγίως γενόμενα δεκτά από τη νομολογία, η διακήρυξη του διαγωνισμού αποτελεί κανονιστική πράξη, η οποία διέπει το διαγωνισμό και δεσμεύει τόσο την αναθέτουσα αρχή, η οποία διενεργεί αυτόν (ΕΣ Πράξεις VI Τμήματος 78/2007,19/2005,31/2003), όσο και τους διαγωνιζόμενους. Η δε παράβαση των διατάξεων (όρων) αυτής, οδηγεί σε ακυρότητα των εγκριτικών πράξεων του αποτελέσματος του διαγωνισμού και

των κατακυρωτικών αυτού πράξεων (ΟΛΣΤΕ 2137/1993). Κατά συνέπεια, τυχόν παράβαση ουσιώδους όρου της διακήρυξης, είτε κατά τη διάρκεια του διαγωνισμού, είτε κατά τη συνομολόγηση της σύμβασης, καθιστά μη νόμιμη τη σχετική διαδικασία (ΕΣ Πράξη VI Τμήματος 78/2007). Επομένως, η αναθέτουσα αρχή θεσπίζοντας τους όρους της διακήρυξης αυτοδεσμεύεται και είναι υποχρεωμένη να τους εφαρμόσει χωρίς παρεκκλίσεις, η δε παράβαση των όρων αυτής οδηγεί σε ακυρότητα των εγκριτικών πράξεων του αποτελέσματος του διαγωνισμού. Παρομοίως, οι διαγωνιζόμενοι πρέπει να τηρούν απολύτως τους όρους της διακήρυξης και να υποβάλλουν την προσφορά τους σύμφωνα με αυτούς.

28. Επειδή, η υποχρέωση διαφάνειας έχει μεταξύ άλλων ως σκοπό να αποκλείσει τον κίνδυνο αυθαιρεσίας εκ μέρους της αναθέτουσας αρχής (βλ., C-278/14, SC Enterprise Focused Solutions SRL ECLI:EU:C:2015:228, σκ. 25 και απόφαση SAG ELV Slovensko κ.λπ., C-599/10, EU:C:2012:191, σκέψη 25 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία) και ο σκοπός αυτός δεν θα επιτυχανόταν αν η αναθέτουσα αρχή μπορούσε να μην εφαρμόσει τους όρους στους οποίους η ίδια υποβλήθηκε (βλ., C-278/14, SC Enterprise Focused Solutions SRL ECLI:EU:C:2015:228, σκ. 27).

29. Επειδή, περαιτέρω επιβάλλεται η εφαρμογή των όρων της διακήρυξης κατά τρόπο ενιαίο για όλους τους προσφέροντες κατά την υποβολή, αλλά και αξιολόγηση προσφορών (ΔΕΕ, απόφαση της 18ης Οκτωβρίου 2001, C-19/00 Siac Construction Ltd, Συλλογή 2001, σ. I-7725, σκέψεις 34 και 44 και απόφαση της 25ης Απριλίου 1996, C-87/94, Επιτροπή κατά Βελγίου, Συλλογή 1996, σ. I-2043, σκέψη 54).

30. Επειδή η αρχή της τυπικότητας, η οποία διέπει γενικά τη διενέργεια των διαγωνισμών (βλ. ΣΤΕ 2889/2011, 4343/2005 κ.ά. βλ. και Ε.Α. 228/2013, ΣΤΕ 111/2006, 597/2007 κ.ά.) εξυπηρετεί τις ανάγκες της διαφάνειας, της αποφυγής του κινδύνου αλλοίωσης των προσφορών και της ευχερούς εξέτασης και αξιολόγησής τους (Δ. Ράικος, *Δίκαιο Δημοσίων Συμβάσεων*, Β΄ Έκδοση, Εκδόσεις ΣΑΚΚΟΥΛΑ, 2017, σελ. 195 επ.). Σύμφωνα, δε, με την εν λόγω αρχή, δεν επιτρέπεται να τεθούν εκποδών διατάξεις της διακηρύξεως, οι

## Αριθμός απόφασης: 1259/2021

οποίες θεσπίζουν υποχρέωση υποβολής με την προσφορά ορισμένων στοιχείων που απαιτούνται επί ποινή αποκλεισμού από τον διαγωνισμό.

31. Επειδή οι όροι που τίθενται επί ποινή αποκλεισμού από τη διακήρυξη, αποτελούν δέσμια αρμοδιότητα της Επιτροπής Διαγωνισμού να αποκλείσει την παρουσιάζουσα έλλειψη/απόκλιση προσφορά (βλ. ΣΤΕ 743/2000), σύμφωνα με την αρχή της ισότιμης μεταχείρισης των διαγωνιζομένων και της διαφάνειας της διαδικασίας, που επιβάλλει την εφαρμογή τους κατά τρόπο ενιαίο για όλους τους προσφέροντες κατά την υποβολή, αλλά και αξιολόγηση προσφορών (βλ. ΔΕΕ, απόφαση της 18ης Οκτωβρίου 2001, C-19/00 *Siac Construction Ltd*, Συλλογή 2001, σ. I-7725, σκέψεις 34 και 44 και απόφαση της 25ης Απριλίου 1996, C-87/94, *Επιτροπή κατά Βελγίου*, Συλλογή 1996, σ. I-2043, σκέψη 54).

32. Επειδή από το σύνολο της κείμενης νομοθεσίας καθίσταται σαφές ότι: α) η ψηφιακή υπογραφή στοχεύει στην αντικατάσταση της φυσικής υπογραφής παρέχοντας παράλληλα και τα εχέγγυα γνησιότητά της, ήτοι ταυτίζεται με την πρωτότυπη ιδιόγραφη υπογραφή, που φέρει θεώρηση γνησίου της, και β) συνιστά ουσιώδη τύπο, δεδομένης της υποχρεωτικής ηλεκτρονικής διαδικασίας υποβολής των προσφορών, η παράλειψη του οποίου δεν δύναται να θεραπευθεί.

33. Επειδή αφενός η ψηφιακή υπογραφή συνδέεται μονοσήμαντα με τον υπογράφοντα και αφετέρου η προσήκουσα υπογραφή της υπεύθυνης δήλωσης αποτελεί ουσιώδες στοιχείο αυτής και επιβάλλεται να είναι συμπληρωμένο ώστε η δήλωση να είναι έγκυρη (ΔεΦ Αθ (Ασφ) 93/2013, ΣΤΕ 2017/2010, ΕΑ ΣΤΕ 234/2010, πρβλ. ΕΑ 736/2009, 938/2007). Περαιτέρω, έχει κριθεί (βλ. Ελ. Συν 1739/2016 Μείζων Σύνοψη) ότι: α) ως «ηλεκτρονική υπογραφή» νοείται ένα σύνολο δεδομένων σε ηλεκτρονική μορφή, τα οποία χρησιμεύουν ως μέθοδος απόδειξης της γνησιότητας, ενώ ως «ψηφιακή ή προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή» νοείται εκείνη που συνδέεται μονοσήμαντα με τον υπογράφοντα και είναι ικανή να καθορίσει ειδικά και αποκλειστικά την ταυτότητα του, έχει δημιουργηθεί με μέσα που ο υπογράφων μπορεί να διατηρήσει υπό τον αποκλειστικό του έλεγχο και συνδέεται με τα δεδομένα στα οποία αναφέρεται, με τρόπο ώστε να μπορεί να

## Αριθμός απόφασης: 1259/2021

εντοπισθεί επακόλουθη αλλοίωση των δεδομένων, β) για τη δημιουργία ψηφιακής υπογραφής απαιτείται ο υπογράφων να κατέχει διατεταγμένο υλικό ή λογισμικό που χρησιμοποιείται για την εφαρμογή των «δεδομένων δημιουργίας της υπογραφής», για την επαλήθευση των οποίων απαιτείται η χρήση των «δεδομένων επαλήθευσης υπογραφής» (κώδικες ή δημόσια κρυπτογραφικά κλειδιά) και η έκδοση ηλεκτρονικής Βεβαίωσης, ήτοι ψηφιακού πιστοποιητικού που συνδέει μονοσήμαντα τα «δεδομένα επαλήθευσης μιας υπογραφής» (ή δημόσιο κλειδί) με ένα συγκεκριμένο φυσικό πρόσωπο και επιβεβαιώνει την ταυτότητα του, εξασφαλίζει τη γνησιότητα του υπογραφόμενου κατ' αυτόν τον τρόπο εγγράφου, την ακεραιότητα του, την εμπιστευτικότητα και τη μη αποποίηση της ευθύνης του υπογράφοντος, γ) η ψηφιακή υπογραφή που βασίζεται σε αναγνωρισμένο πιστοποιητικό, ήτοι ηλεκτρονική βεβαίωση που εκδίδεται από «πάροχο υπηρεσιών πιστοποίησης» και δημιουργείται από ασφαλή διάταξη δημιουργίας υπογραφής, ήτοι από διάταξη που διασφαλίζει, αφενός ότι τα δεδομένα δημιουργίας υπογραφής που χρησιμοποιήθηκαν είναι κατ' ουσίαν μοναδικά και απόρρητα και δεν μπορούν με εύλογη βεβαιότητα να αντληθούν από αλλού, ενώ προστατεύονται αποτελεσματικά από το νομίμως υπογράφοντα κατά της χρησιμοποίησής τους από τρίτους και αφετέρου ότι η υπογραφή προστατεύεται από πλαστογραφία με τα μέσα της σύγχρονης τεχνολογίας, επέχει θέση ιδιόχειρης υπογραφής, τόσο κατά το ουσιαστικό όσο και κατά το δικονομικό δίκαιο, ενώ συνιστά μέθοδο απόδειξης της γνησιότητας του ηλεκτρονικού εγγράφου. Επομένως, τα ηλεκτρονικά έγγραφα που φέρουν ασφαλή προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή εξομοιώνονται, από πλευράς έννομων συνεπειών, πλήρως, με τα ιδιοχείρως υπογεγραμμένα έγγραφα και αναπτύσσουν αυξημένη αποδεικτική δύναμη (άρθρο 445 ΚΠολΔ) δ) ηλεκτρονικό έγγραφο είναι το σύνολο των δεδομένων, τα οποία, αφού εγγραφούν στο μαγνητικό δίσκο ενός Η/Υ, αποτυπώνονται στη συνέχεια, κατά τρόπο αναγνώσιμο από τον άνθρωπο, στην οθόνη του Η/Υ ή εκτυπώνονται στον προσαρτημένο εκτυπωτή (print - out) και αποτελούν απεικόνιση της εγγραφής που έχει καταχωρηθεί στη μαγνητική επιφάνεια του σκληρού δίσκου του Η/Υ. Συνεπώς, έγγραφα που εκδίδονται ηλεκτρονικά, με χρήση

## **Αριθμός απόφασης: 1259/2021**

προηγμένης ηλεκτρονικής (ψηφιακής) υπογραφής που πληροί τις απαιτήσεις της Οδηγίας 99/93/ΕΚ, θεωρούνται νομίμως υπογεγραμμένα, έχουν δε την ίδια νομική και αποδεικτική ισχύ με τα έγγραφα που φέρουν ιδιόχειρη υπογραφή και έχουν ισχύ πρωτοτύπου με την έκδοσή τους και μόνο, χωρίς να απαιτείται οποιαδήποτε επικύρωση τους.

34. Επειδή ως έχει κριθεί, για τη συμμετοχή στο διαγωνισμό απαιτείται οι συμμετέχοντες οικονομικοί φορείς να διαθέτουν ψηφιακή υπογραφή, χορηγούμενη από πιστοποιημένη αρχή ψηφιακής υπογραφής, και να εγγράφουν στο ΕΣΗΔΗΣ, σύμφωνα με την προβλεπόμενη στο άρθρο 5 της ΚΥΑ 117384/26.10.2017 διαδικασία. Εντούτοις, η απαίτηση να φέρουν οι υποβληθσόμενες με τα δικαιολογητικά κατακύρωσης υπεύθυνες δηλώσεις εγκεκριμένη προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή ή προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή που υποστηρίζεται από εγκεκριμένο πιστοποιητικό δεν τάσσεται, και δη επί ποινή αποκλεισμού, ως προϋπόθεση του παραδεκτού της προσφοράς, αφού τέτοια ρήτρα δεν περιλαμβάνεται στις διατάξεις της Διακήρυξης, που αποτελούν το ειδικό κανονιστικό πλαίσιο του Διαγωνισμού, λαμβανομένου υπόψη ότι, ενόψει της θέσεως στα υποβληθέντα έγγραφα φυσικής υπογραφής επικυρωμένης από τα ΚΕΠ δεν τίθεται εν αμφιβόλω εκ μόνης της μη θέσεως ψηφιακής υπογραφής η γνησιότητα των δικαιολογητικών ούτε άλλωστε αμφισβητείται η τήρηση των αρχών της διαφάνειας και της ίσης μεταχείρισης.(βλ. ΕΑ ΣτΕ 278/2019, ΔΕφ Θεσ/νίκης 315/2020, ΑΕΠΠ 40/2021).

35. Επειδή, στο όρο 18.1.2 α) της διακήρυξης προβλέπεται ως λόγος αποκλεισμού ο διαγωνιζόμενος να έχει αθετήσει τις υποχρεώσεις του όσον αφορά στην καταβολή εισφορών κοινωνικής ασφάλισης, σύμφωνα δε με τον όρο 22.1.2 της διακήρυξης, προς απόδειξη ότι δεν συντρέχει ως προς το πρόσωπο του προσωρινού αναδόχου ο ως άνω λόγος αποκλεισμού, πρέπει να προσκομιστούν ως δικαιολογητικό κατακύρωσης μεταξύ άλλων, ασφαλιστικές ενημερότητες (κύριας και επικουρικής ασφάλισης) για το προσωπικό του προσωρινού αναδόχου με σχέση εξαρτημένης εργασίας (ΤΜΕΔΕ για τους ασφαλισμένους – μέλη του ΤΕΕ, ΙΚΑ για το λοιπό προσωπικό). Επομένως, εκ των υποβαλλόμενων πιστοποιητικών πρέπει να

## Αριθμός απόφασης: 1259/2021

αποδεικνύεται η ασφαλιστική ενημερότητα του προσωρινού αναδόχου κατά το χρόνο υποβολής της προσφοράς και κατά το χρόνο προσκόμισης των δικαιολογητικών κατακύρωσης αφενός μεν για τους μηχανικούς του που υπάγονται στο ΤΜΕΔΕ και αφετέρου για το προσωπικό του που υπάγεται στο ΙΚΑ. Σημειωτέον ότι κατά τον όρο 5.2 της διακήρυξης η προσφορά του προσωρινού αναδόχου απορρίπτεται σε περίπτωση μη υποβολής των απαιτούμενων δικαιολογητικών κατακύρωσης.

36. Επειδή, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, ο παρεμβαίνων προσκόμισε ως δικαιολογητικά κατακύρωσης προς απόδειξη της μη συνδρομής του λόγου αποκλεισμού του όρου 18.1.2 α) της διακήρυξης τη με αριθμ. πρωτ. 273771/14.05.2020 βεβαίωση ασφαλιστικής ενημερότητας από τον ΕΦΚΑ, εξάμηνης ισχύος καθώς και το με αριθμ. πρωτ. 1197029/14.12.2020 αποδεικτικό ασφαλιστικής ενημερότητας από τον ΕΦΚΑ, εξάμηνης ισχύος, σε αμφότερα δε πιστοποιητικά βεβαιώνεται ότι ο παρεμβαίνων δεν οφείλει ληξιπρόθεσμες ασφαλιστικές εισφορές για το προσωπικό του. Ωστόσο, στη με αριθμ. πρωτ. 273771/14.05.2020 βεβαίωση ασφαλιστικής ενημερότητας από τον ΕΦΚΑ περιλαμβάνεται η σημείωση ότι «Ο Ε.Φ.Κ.Α., τ. Ι.Κ.Α. - Ε.Τ.Α.Μ. επιφυλάσσει στην περίπτωση που από μελλοντικό έλεγχο διαπιστώσει ότι οφείλονται εισφορές. Εφόσον υπήρχε έως 31-12-2016 υποχρέωση καταβολής ασφαλιστικών εισφορών ως εργοδότης και σε άλλο εντασσόμενο στον Ε.Φ.Κ.Α. φορέα, τ. Ο.Γ.Α., τ. Ε.Τ.Α.Α. (Τ.Σ.Α.Υ., Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε., Τ.Α.Ν.), τ. Ε.Τ.Α.Π. - Μ.Μ.Ε., θα δηλώνεται και θα προσκομίζεται αντίστοιχη βεβαίωση στην υπηρεσία που κατατίθεται η παρούσα». Ως εκ τούτου, η με αριθμ. πρωτ. 273771/14.05.2020 βεβαίωση του ΕΦΚΑ ρητώς καλύπτει το υπαγόμενο στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ προσωπικό του παρεμβαίνοντος και αποδεικνύει την ασφαλιστική ενημερότητα του παρεμβαίνοντος ως προς το εν λόγω προσωπικό και για το χρονικό διάστημα έως 31.12.2016, καθώς η αναφερόμενη στη σημείωση δήλωση περί υποχρέωσης καταβολής εισφορών για το χρονικό διάστημα έως 31.12.2016 αφορά έτερους, πλην του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, ενταχθέντες στον ΕΦΚΑ ασφαλιστικούς φορείς, ως άλλωστε, εκ του περισσού, επιβεβαιώνεται και εκ της προσκομιζόμενης με την παρέμβαση από 22.06.2021 απάντησης του



## Αριθμός απόφασης: 1259/2021

Τμήματος Διαχείρισης Εσόδων και Είσπραξης Εισφορών Μισθωτών της Διεύθυνσης Εισφορών Μισθωτών του ΕΦΚΑ Εντούτοις, εφόσον ο παρεμβαίνων απασχολούσε μηχανικούς που υπάγονται στο ΤΣΜΕΔΕ για το χρονικό διάστημα έως την 31.12.2016, όφειλε να προσκομίσει σχετικό αποδεικτικό ασφαλιστικής ενημερότητας από τον εν λόγω φορέα διότι, εκ της με αριθμ. πρωτ. 273771/14.05.2020 βεβαίωσης προκύπτει μόνον η ασφαλιστική ενημερότητα του παρεμβαίνοντος ως προς τους μηχανικούς του που υπάγονται στο ΤΜΕΔΕ για το χρονικό διάστημα μετά την 31.12.2016. Ως όμως αποδεικνύει ο παρεμβαίνων, από την υπ' αριθμ. πρωτ. 6236/20-7-2020 Βεβαίωση του Τμήματος Διαχείρισης Εισφορών της Διεύθυνσης Εισφορών των Τομέων Μηχανικών & ΕΔΕ του ΕΤΑΑ προκύπτει ότι δεν απασχολούσε μισθωτούς μηχανικούς έως την 31-12-2016 και άρα δεν ήταν υπόχρεος καταβολής ασφαλιστικών εισφορών μέχρι εκείνο το χρονικό σημείο. Αλυσιτελώς δε αλλά και αβασίμως ο παρεμβαίνων επικαλείται τη δυνατότητα συμπλήρωσης των υποβληθέντων δικαιολογητικών κατακύρωσης. Συνεπώς, εκ των υποβληθέντων με αριθμ. πρωτ. 273771/14.05.2020 και 1197029/14.12.2020 βεβαιώσεων ασφαλιστικής ενημερότητας από τον ΕΦΚΑ, αποδεικνύεται η μη συνδρομή στο πρόσωπο του παρεμβαίνοντος του λόγου αποκλεισμού του όρου 18.1.2 α) της διακήρυξης τόσο κατά το χρόνο υποβολής των προσφορών όσο και κατά το χρόνο προσκόμισης των δικαιολογητικών κατακύρωσης και ο πρώτος λόγος της προσφυγής τυγχάνει απορριπτέος ως αβάσιμος.

37. Επειδή περαιτέρω, στον όρο 22.1 της διακήρυξης προβλέπεται ότι ο προσωρινός ανάδοχος απαιτείται να προσκομίσει, μεταξύ άλλων, ως δικαιολογητικά κατακύρωσης αναφορικά με τους λόγους αποκλεισμού του όρου 18.1.5 και 18.1.10 της διακήρυξης σχετικές υπεύθυνες δηλώσεις. Περαιτέρω, στους όρο 3.5 της διακήρυξης ρητώς και σαφώς προβλέπεται ότι μόνον τα δικαιολογητικά συμμετοχής, τεχνικής και οικονομικής προσφοράς, εφόσον έχουν συνταχθεί/παραχθεί από τον ίδιο τον συμμετέχοντα, φέρουν εγκεκριμένη προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή ή προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή με χρήση εγκεκριμένων πιστοποιητικών. Τουναντίον, αναφορικά με τα δικαιολογητικά κατακύρωσης, η διακήρυξη δεν ορίζει ότι απαιτείται να

## Αριθμός απόφασης: 1259/2021

υπογράφουν με προηγμένη ψηφιακή υπογραφή, πολλώ δε μάλλον δεν προβλέπεται η, επί ποινή αποκλεισμού, θέση ψηφιακής υπογραφής. Ειδικότερα, σύμφωνα με τους όρους 5.2 και 22 της διακήρυξης τα δικαιολογητικά κατακύρωσης υποβάλλονται ηλεκτρονικά, άνευ οιασδήποτε περαιτέρω απαίτησης περί του είδους της απαιτούμενης υπογραφής και χωρίς να προβλέπεται η θέση ψηφιακής υπογραφής ούτε να αποκλείεται η φυσική υπογραφή. Συνεπώς δεν συντρέχει, εν προκειμένω, ειδική απαίτηση περί θέσης προηγμένης ηλεκτρονικής υπογραφής επί των ηλεκτρονικά ή φυσικά υποβαλλόμενων υπεύθυνων δηλώσεων (βλ. ad hoc ΑΕΠΠ 40/2021). Σημειωτέον ότι ούτε στον όρο 5.2 δ) της διακήρυξης δεν προβλέπεται απόρριψη της προσφοράς λόγω μη θέσης προηγμένης ηλεκτρονικής υπογραφής επί των δικαιολογητικών κατακύρωσης. Πέραν των ανωτέρω, ούτε από τις διατάξεις του ισχύοντος κανονιστικού πλαισίου απαιτείται να υπογράφονται τα ηλεκτρονικώς υποβαλλόμενα δικαιολογητικά κατακύρωσης με προηγμένη ψηφιακή υπογραφή. Ωστόσο, κατά τα αναφερόμενα υπό σκέψεις 32-33, η υπεύθυνη δήλωση πρέπει να φέρει υπογραφή του δηλούντος άλλως είναι άκυρη και δεν παράγει έννομες συνέπειες. Εφόσον δε η υπεύθυνη δήλωση υπογράφεται ψηφιακώς τότε πρέπει προκειμένου να θεωρείται έγκυρη, να πληροί τις απαιτήσεις της ισχύουσας νομοθεσίας περί προηγμένης ηλεκτρονικής υπογραφής, ήτοι μεταξύ άλλων, και να βασίζεται σε αναγνωρισμένο πιστοποιητικό που εκδίδεται από «πάροχο υπηρεσιών πιστοποίησης». Επομένως, εκ των ανωτέρω συνάγεται ότι τα έγγραφα που απαιτείται κατά τη διακήρυξη να κατατεθούν ως δικαιολογητικά κατακύρωσης πρέπει να φέρουν είτε φυσική υπογραφή της οποίας η γνησιότητα δεν αμφισβητείται είτε έγκυρη κατά τον ισχύον κανονιστικό πλαίσιο ηλεκτρονική υπογραφή.

38. Επειδή, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φάκελου, ο παρεμβαίνων προς απόδειξη της μη συνδρομής στο πρόσωπό του των λόγων αποκλεισμού του όρου 18 της διακήρυξης και πλήρωσης των κριτηρίων επιλογής του όρου 19 της διακήρυξης υπέβαλε την 21.04.2021, μεταξύ άλλων, δέκα υπεύθυνες δηλώσεις με ημερομηνία από 19.04.2021 καθώς και τον από 19.04.2021 συνοπτικό πίνακα μετόχων και τον από 19-4-

## Αριθμός απόφασης: 1259/2021

2021 κατάλογος κυριότερων μελετών παρόμοιας φύσης. Σε περίπτωση δε που ανοιχθεί το ψηφιακό αρχείο έκαστου εκ των ανωτέρω δικαιολογητικών του παρεμβαίνοντος εμφανώς αναγράφεται μήνυμα «*At least one signature has problems*»/«*Τουλάχιστον μία υπογραφή έχει πρόβλημα*». Στη συνέχεια, εφόσον ανοιχθεί η υπογραφή του υπογεγραμμένου εγγράφου pdf, εμφανίζεται το παράθυρο «Signature Validation Status»/«Κατάσταση Επικύρωσης Υπογραφής». Στο σχετικό εικονίδιο αναγράφεται ρητώς «*Signature Validity Unknown*»/«*Η εγκυρότητα υπογραφής είναι άγνωστη*» και, περαιτέρω, αναγράφεται «*η ταυτότητα του υπογράφοντος είναι άγνωστη επειδή δεν έχει συμπεριληφθεί στη λίστα αξιόπιστων πιστοποιητικών και κανένα από τα μητρικά πιστοποιητικά δεν είναι αξιόπιστο πιστοποιητικό*». Στη συνέχεια, εφόσον επιλεγεί η δυνατότητα «*Signature Properties*»/«*ιδιότητες υπογραφής*», ανοίγει ένα νέο εικονίδιο, όπου, ελέγχοντας στο περιβάλλον «*Validity Summary*»/«*Σύνοψη*», επιλέγεται «*Show signers certificates*»/«*εμφάνιση πιστοποιητικού*». Όπως προκύπτει από τον έλεγχο, το πιστοποιητικό έχει εκδοθεί («*Issued by*») από την ΑΠΕΔ, ήτοι πιστοποιημένο πάροχο. Στη συνέχεια του ελέγχου, εφόσον επιλεγεί «*Details*»/«*λεπτομέρειες*», ανοίγει ένας κατάλογος με πληροφορίες για την ψηφιακή υπογραφή, από τις οποίες προκύπτει ότι η ψηφιακή υπογραφή του προσφεύγοντος που έχει τεθεί στο έγγραφο ισχύει από 26.4.2016 έως 26.4.2021. Συνεπώς, εκ των ανωτέρω είναι προφανές ότι η ψηφιακή υπογραφή του παρεμβαίνοντος που έχει τεθεί στις επίμαχες υπεύθυνες δηλώσεις και έγγραφα είναι έγκυρη κατά το χρόνο έκδοσης (19.04.2021) και υποβολής τους, ήτοι την 21.04.2021, τα δε σχετικά έγγραφα δεν έχουν τροποποιηθεί από την υπογραφή τους. Ως εκ τούτου, ο δεύτερος λόγος της προσφυγής τυγχάνει απορριπτέος ως αβάσιμος.

39. Επειδή γίνεται δεκτή εν συνόλω η εισήγηση.

40. Επειδή, κατόπιν των ανωτέρω, η υπό εξέταση προδικαστική προσφυγή πρέπει να απορριφθεί.

41. Επειδή η παρέμβαση πρέπει να γίνει δεκτή.

42. Επειδή, ύστερα από τα εκτεθέντα στη σκέψη 40, πρέπει να καταπέσει το παράβολο που κατέθεσε ο προσφεύγων (άρθρα 363 παρ.5 του ν.4412/2016 και 5 του ΠΔ 39/2017).

**Για τους λόγους αυτούς**

Απορρίπτει την προδικαστική προσφυγή.

Δέχεται την παρέμβαση.

Ορίζει την κατάπτωση του παραβόλου

Κρίθηκε και αποφασίσθηκε στις 19 Ιουλίου 2021 και εκδόθηκε την 23<sup>η</sup> Ιουλίου 2021 στον Αγ. Ιωάννη Ρέντη

**Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ  
ΕΙΡΗΝΗ ΑΨΟΚΑΡΔΟΥ**

**Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ  
ΓΕΩΡΓΙΟΣ – ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΗΣ**